

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
Π.Μ.Σ.: Διεθνής και Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση και Πολιτική

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
του Ανδρέα Ιωάννου Σαμαρά
Α.Μ.: 7342142200013

**Η σχέση των ΗΠΑ με τη Σαουδική Αραβία μετά την 11η
Σεπτεμβρίου**

Επιβλέπουσα: Αθανασοπούλου Εκάβη

Αθήνα, 2024

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001 αποτέλεσαν κομβική στιγμή για τις διεθνείς σχέσεις αναδιαμορφώνοντας το γεωπολιτικό τοπίο, ενώ επηρέασαν ριζικά και τη συμμαχία των Ηνωμένων Πολιτειών με τη Σαουδική Αραβία. Τα πρώτα χρόνια μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις πολλοί στις ΗΠΑ κατέκριναν την συμμαχία της χώρας με το Βασίλειο της Σαουδικής Αραβίας δεδομένου του γεγονότος ότι δεκαπέντε από τους δεκαεννέα αεροπειρατές, καθώς και ο Οσάμα Μπιν Λάντεν, ήταν Σαουδάραβες πολίτες. Η παρούσα εργασία θα προσπαθήσει να απαντήσει στο ερώτημα γιατί επιβίωσε η συμμαχία των δύο χωρών μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου εξετάζοντας τους λόγους που την διατήρησαν. Η ανάλυση ξεκινά με τη διερεύνηση των ιστορικών θεμελίων της σχέσης ΗΠΑ-Σαουδικής Αραβίας, δίνοντας έμφαση στην εποχή του Ψυχρού Πολέμου. Αναλύεται το επακόλουθο τοπίο μετά την 11^η Σεπτεμβρίου και στην συνέχεια διερευνάται το πως τα κοινά συμφέροντα, όπως η ενεργειακή ασφάλεια και η περιφερειακή σταθερότητα, λειτούργησαν ως συνδετικοί παράγοντες. Για την υλοποίηση της ανάλυσης αυτής η εργασία θα αξιοποιήσει ως θεωρητικό πλαίσιο τη θεωρία των συμμαχιών του Stephen Walt. Η θεωρία συμμαχιών του Walt παρέχει το κατάλληλο θεωρητικό πλαίσιο, τόσο για την εξέταση των παραγόντων δημιουργίας συμμαχιών όσο και των παραγόντων κατάλυσης και διατήρησης τους, επιτρέποντας έτσι μια πιο ολιστική αξιολόγηση της συμμαχίας ΗΠΑ-Σαουδικής Αραβίας.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Σαουδική Αραβία, Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, Συμμαχία, Stephen Walt, Ισοροπία Απειλών

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

α) Αθανασοπούλου Εκάβη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Διεθνών Σχέσεων

β) Ζερβάκη Αντωνία, Επίκουρη Καθηγήτρια Διεθνών Σχέσεων

γ) Τσάκωνας Παναγιώτης Ι., Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων, Σπουδών Ασφάλειας και Ανάλυσης
Εξωτερικής Πολιτικής

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό.

Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνησή της αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν από το Διαδίκτυο.

Σε κάθε περίπτωση, αναληθούς ή ανακριβούς δήλωσης, υπόκειμαι στις συνέπειες που προβλέπονται στον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος καθώς και στις διατάξεις που προβλέπει η Ελληνική και Κοινοτική Νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ο ΔΗΛΩΝ

Σαμαράς Ανδρέας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	i
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	4
1. Συμμαχίες από τη θεωρητική οπτική του Stephen Walt	4
1.1. Δημιουργία Συμμαχιών	4
1.2. Κατάλυση Συμμαχιών	9
1.3. Διατήρηση Συμμαχιών	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	14
2. Το υπόβαθρο της συμμαχικής σχέσης της Σαουδικής Αραβίας και των ΗΠΑ	14
2.1. Το εμπόριο πετρελαίου.....	14
2.2. Γεωπολιτικοί παράγοντες.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	20
3. Ο αντίκτυπος της 11 ^{ης} Σεπτεμβρίου στις σχέσεις των δύο χωρών	20
3.1. Η κριτική στις ΗΠΑ για το Βασίλειο	20
3.2. Η στάση της Σαουδικής Αραβίας αναφορικά με την τρομοκρατία.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	25
4. Η Διατήρηση της Συμμαχίας ΗΠΑ-Σαουδικής Αραβίας	25
4.1. Το εμπόριο πετρελαίου.....	26
4.2. Γεωπολιτικοί παράγοντες.....	28
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	34
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	38

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αναμφίβολα, η σχέση των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (ΗΠΑ) με το Βασίλειο της Σαουδικής Αραβίας είναι ένας από τους πιο σημαντικούς, μακροχρόνιους και πολύπλοκους διμερείς δεσμούς της Αμερικής στη Μέση Ανατολή. Είναι γεγονός πως η στρατηγική αυτή συμμαχία αποτελεί εδώ και δεκαετίες ακρογωνιαίο λίθο της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ στην περιοχή, παρά το γεγονός ότι έχει κατά το παρελθόν δοκιμαστεί πολλές φορές, κυρίως λόγω της αραβο-ισραηλινής σύγκρουσης και των πετρελαϊκών κρίσεων.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες, αρχικά, μέσω της πετρελαϊκής τους βιομηχανίας και στη συνέχεια μέσω κυβερνητικών επαφών, δημιούργησαν μια σχέση με τον ιδρυτή της χώρας, τον βασιλιά Αμπντουλαζίζ Ιμπν Σαούντ, και τους διαδόχους του, η οποία εξελίχθηκε σταδιακά σε μια στενή συμμαχία παρά την έντονη σύγκρουση αξιών. Αναμφίβολα, το πετρέλαιο αποτέλεσε την βάση πάνω στην οποία χτίστηκε η σχέση των δύο χωρών και αυτό αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι η διασφάλιση της ελεύθερης ροής του πετρελαίου αποτελεί ίσως το πιο σταθερό, και πολλοί θα έλεγαν το πιο σημαντικό, συμφέρον των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή (Byman και Moller 2016, σ. 7).

Πιο συγκεκριμένα, οι ΗΠΑ επιδίωξαν να διατηρήσουν την σταθερότητα στην Μέση Ανατολή προκειμένου να διασφαλίσουν την συνεχή πρόσβαση της χώρας στους ζωτικούς ενεργειακούς πόρους της περιοχής, ενώ επιχείρησαν παράλληλα και να εξισορροπήσουν την επιρροή δυνητικών αντιπάλων, ανεξάρτητα εάν αυτοί προέρχονταν από την περιοχή ή όχι. Εν τω μεταξύ, η Σαουδική Αραβία, ως βασικός παίκτης στον αραβικό κόσμο βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στην υποστήριξη των ΗΠΑ, για να ενισχύσει την ασφάλειά έναντι κυρίως απειλών που προέρχονταν από το περιφερειακό σύστημα της Μέσης Ανατολής. Επομένως, η στενή σχέση τον 20^ο αιώνα βασίστηκε στα κοινά συμφέροντα που μοιράζονταν οι δύο χώρες.

Παρά τις κρίσεις, που βίωσε η σχέση των δύο χωρών, καμία δεν την κλόνησε τόσο όσο οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001. Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου, στην οποία δεκαπέντε από τους δεκαεννέα εμπλεκόμενους τρομοκράτες ήταν Σαουδάραβες αντιφρονούντες, οι δύο πλευρές αμφισβήτησαν και επανεκτίμησαν την σχέση αυτή (Hasan 2021, σ. 5). Στόχος, λοιπόν, της παρούσας εργασίας είναι να απαντήσει στο ερώτημα γιατί διατηρήθηκε η συμμαχία διερευνώντας τους λόγους που συνέβαλαν στην επιβίωση της. Η διερεύνηση αυτή θα γίνει υπό την οπτική του νέο-ρεαλιστικού θεωρητικού παραδείγματος, αξιοποιώντας το θεωρητικό πλαίσιο του Walt για την δημιουργία και την κατάλυση

συμμαχιών. Ο Stephen Martin Walt είναι Αμερικάνος πολιτικός επιστήμονας και καθηγητής διεθνών σχέσεων στο πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ. Ο Walt ανήκει στη ρεαλιστική σχολή διεθνών σχέσεων και έχει συμβάλει καθοριστικά στη θεωρία του νέο-ρεαλισμού, εισάγοντας την θεωρία της ισορροπίας απειλών.

Το πρώτο, επομένως, κεφάλαιο της εργασίας θα συζητήσει την θεωρία συμμαχιών του Walt. Η υπόλοιπη εργασία θα δομηθεί ως εξής: το δεύτερο κεφάλαιο θα εξετάσει το υπόβαθρο της συμμαχικής σχέσης της Σαουδικής Αραβίας και των ΗΠΑ ερευνώντας τους παράγοντες που οδήγησαν στη δημιουργία της κατά τον 20^ο αιώνα. Στη συνέχεια, το τρίτο κεφάλαιο θα αναλύσει τον αντίκτυπο της 11^{ης} Σεπτεμβρίου στην συμμαχία. Τέλος, το τέταρτο κεφάλαιο θα εξετάσει το κατά πόσο επιβεβαιώνεται το θεωρητικό πλαίσιο του Walt, ερευνώντας τους παράγοντες που διατήρησαν την συμμαχία κατά την περίοδο της προεδρίας Τζορτζ Μπους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Συμμαχίες από τη θεωρητική οπτική του Stephen Walt

1.1. Δημιουργία Συμμαχιών

Ισορροπία Ισχύος

Η θεωρία της ισορροπίας ισχύος υποστηρίζει ότι οι συμμαχίες σχηματίζονται για να αποφευχθεί η κυριαρχία από τις ισχυρότερες δυνάμεις του συστήματος (Walt 1985, σ. 5). Ο Kenneth Waltz υποστήριξε ότι οι αλλαγές στην ισορροπία ισχύος στο άναρχο διεθνές σύστημα είναι η κύρια αιτία πίσω από τον σχηματισμό συμμαχιών. Συγκεκριμένα, ο Waltz ισχυρίστηκε ότι η επιβίωση είναι ο βασικός στόχος των κρατών και ότι η ισχύς είναι ένα από τα μέσα για την επίτευξη αυτού του σκοπού (Waltz 1997, σ. 913). Αυτή του η διαπίστωση είναι αντίθετη με αυτήν του Μοργκεντάου ο οποίος θεωρούσε ότι η ισχύς είναι αυτοσκοπός. Υποστήριξε, δηλαδή, ότι ο βασικός στόχος των κρατών είναι η ασφάλεια, καθώς, για να επιδιώξουν οποιονδήποτε άλλο στόχο, πρέπει πρώτα να εξασφαλίσουν την επιβίωση τους (Στο ίδιο, σ. 915).

Λαμβάνοντας αυτά υπόψη, είναι προφανές ότι τα πολύ αδύναμα κράτη, δεν μπορούν να εξασφαλίσουν από μόνα τους την ασφάλεια τους (Στο ίδιο, σ. 915). Γι' αυτό τον λόγο είναι εξαιρετικά πιθανό να συμπορευτούν με ένα ισχυρότερο κράτος. Άλλα κράτη ενδέχεται να έχουν την δυνατότητα επιλογής μεταξύ της συμπόρευσης και της εναντίωσης απέναντι σε ένα ισχυρό κράτος. Τα κράτη, αν είναι ελεύθερα να επιλέξουν, θα συμμαχήσουν με την αδύναμη πλευρά, διότι είναι η ισχυρότερη πλευρά αυτή που συνήθως τα απειλεί (Waltz 1979, σ. 127). Συμμαχώντας με την φαινομενικά ασθενέστερη πλευρά το κράτος εκτιμάται περισσότερο, αλλά αισθάνεται και ασφαλέστερο, υπό την προϋπόθεση, βέβαια, ότι ο συνασπισμός στον οποίο συμμετέχει του προσφέρει επαρκή αμυντική ή αποτρεπτική ισχύ έναντι πιθανών αντιπάλων.

Σύμφωνα με τον Waltz, ωστόσο, στη διεθνή πολιτική, η συντριπτική δύναμη απωθεί και οδηγεί τους άλλους να ισορροπήσουν εναντίον της (Waltz 1997, σ. 916). Ειδικότερα, τα κράτη, αντιμέτωπα με τη μη ισορροπημένη ισχύ, προσπαθούν να αυξήσουν τη δική τους ισχύ ή να συμμαχήσουν με άλλους, για να φέρουν τη διεθνή κατανομή ισχύος σε ισορροπία (Στο ίδιο, σ. 915). Ο Waltz επισήμανε, επίσης, ότι οι ισορροπίες παράγονται, ανεξάρτητα από το αν τα κράτη το επιδιώκουν ή όχι (Στο ίδιο, σ. 914).

Εξισορρόπηση και Συμπόρευση

Για τον Stephen Walt, η συμμαχία είναι μια επίσημη ή άτυπη διευθέτηση για συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας μεταξύ δύο ή περισσότερων κυρίαρχων κρατών (Walt 1987, σ. 12). Σύμφωνα με αυτόν, οι συμμαχίες αποτελούν συνήθως απάντηση έναντι μιας απειλής, ωστόσο, υπάρχει έντονη διαφωνία ως προς το ποια θα είναι η απάντηση αυτή (Walt 1985, σ. 4). Συγκεκριμένα, όταν τα κράτη εντάσσονται σε μια συμμαχία, μπορούν είτε να εξισορροπήσουν, δηλαδή να συμμαχήσουν ενάντια της κύριας πηγής κινδύνου, είτε να συμμαχήσουν με το κράτος που αποτελεί την κύρια απειλή γι' αυτά (Στο ίδιο, σ. 4).

Η εξισορρόπηση (balancing) και η συμπόρευση (bandwagoning) γίνονται συνήθως αντιληπτές αποκλειστικά με όρους ισχύος βάσει της θεωρίας ισορροπίας ισχύος, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως. Η εξισορρόπηση είναι η ευθυγράμμιση με την ασθενέστερη πλευρά, ενώ η συμπόρευση με την ισχυρότερη (Στο ίδιο, σ. 8). Για τον Walt, εξάλλου, η ισορροπία ισχύος δεν μπορεί να εξηγήσει πειστικά τον σχηματισμό συμμαχιών. Ο Walt υποστηρίζει ότι τα κράτη δεν λαμβάνουν υπόψη τους τις αλλαγές στην ισορροπία ισχύος, όταν δημιουργούν συμμαχίες. Αντίθετα, επισημαίνει ότι τα κράτη εξισορροπούν συμμαχώντας ενάντια στην επικρατούσα απειλή ή ευθυγραμμίζονται με την κύρια πηγή κινδύνου (Walt 1987, σ.17).

Τα κίνητρα, που ωθούν τα κράτη στον σχηματισμό συμμαχιών, προκειμένου να εξισορροπήσουν έναντι μίας απειλής, είναι δύο. Πρώτον, τα κράτη θέτουν την επιβίωση τους σε κίνδυνο, εάν δεν περιορίσουν έναν πιθανό ηγεμόνα, πριν αυτός γίνει πολύ ισχυρός (Στο ίδιο, σ. 18). Δεύτερον, η συμμαχία με την πιο αδύναμη πλευρά αυξάνει την επιρροή του νέου μέλους, επειδή η ασθενέστερη πλευρά έχει μεγαλύτερη ανάγκη από βοήθεια (Στο ίδιο, σ. 18-19).

Σύμφωνα με την πρακτική της συμπόρευσης, όσο πιο ισχυρό είναι ένα κράτος τόσο πιο πιθανό είναι τα άλλα να συμμαχήσουν μαζί του. Αντίθετα, η μείωση της σχετικής ισχύος του

θα οδηγήσει τους συμμάχους του να επιλέξουν την ουδετερότητα στην καλύτερη περίπτωση ή να αυτομολήσουν στην χειρότερη (Walt 1985, σ. 7). Τα κράτη ακολουθούν αυτή την πρακτική για δύο κυρίως λόγους. Πρώτον, η συμπόρευση είναι μια μορφή κατευνασμού, συμμαχώντας με το πιο απειλητικό κράτος ή συνασπισμό, ένα κράτος ελπίζει να αποφύγει μια επίθεση εναντίον του, εκτρέποντάς την αλλού. Δεύτερον, ένα κράτος μπορεί να ευθυγραμμιστεί με την κυρίαρχη πλευρά σε έναν πόλεμο προκειμένου να επωφεληθεί από τα λάφουρα της νίκης (Walt 1987, σ. 21). Για τον Walt όσο πιο αδύναμο είναι ένα κράτος τόσο πιο πιθανό είναι να ακολουθήσει αυτή την πορεία (Στο ίδιο, σ. 29). Τα κράτη θα μπου, επίσης, στον πειρασμό να ευθυγραμμιστούν, όταν δεν υπάρχουν διαθέσιμοι σύμμαχοι (Στο ίδιο, σ. 30).

Επειδή η εξισορρόπηση και η ευθυγράμμιση αποτελούν απάντηση προς μία απειλή, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι παράγοντες που επηρεάζουν το επίπεδο της απειλής. Οι παράγοντες αυτοί για τον Walt είναι η συνολική ισχύ, η εγγύτητα, η επιθετική ικανότητα και οι επιθετικές προθέσεις (Στο ίδιο, σ. 22).

Πρώτον, όσο μεγαλύτεροι είναι οι συνολικοί πόροι ενός κράτους (δηλαδή το μέγεθος του πληθυσμού του, η βιομηχανική και στρατιωτική του ικανότητα, η τεχνολογική του υπεροχή κ.λπ.), τόσο πιο πιθανό είναι να αποτελέσει απειλή για τα άλλα κράτη. Δεύτερον, επειδή η ικανότητα προβολής ισχύος μειώνεται με την απόσταση, τα κράτη που βρίσκονται πιο κοντά συνιστούν μεγαλύτερη απειλή από εκείνα που βρίσκονται μακριά. Τρίτον, κράτη με μεγάλες επιθετικές δυνατότητες είναι πιο πιθανό να προκαλέσουν την δημιουργία μιας συμμαχία από εκείνα που είναι είτε στρατιωτικά αδύναμα, είτε ικανά μόνο για άμυνα. Τέλος, κράτη με επιθετικές προθέσεις, ή που εμφανίζονται επιθετικά, είναι πιθανό να προκαλέσουν άλλα κράτη να ισορροπήσουν εναντίον τους.

Ο Walt εξέτασε, επίσης, το ενδεχόμενο η κοινή ιδεολογία, η παροχή εξωτερικής βοήθειας και η διεθνής διείσδυση να αποτελέσουν άλλους πιθανούς λόγους για το σχηματισμό συμμαχιών.

Ιδεολογική Αλληλεγγύη

Ο Walt ισχυρίζεται ότι η "ιδεολογική αλληλεγγύη" αναφέρεται στις συμμαχίες που προκύπτουν μεταξύ κρατών που μοιράζονται πολιτικά, πολιτιστικά ή άλλα κοινά χαρακτηριστικά (Walt 1987, σ. 33). Σύμφωνα με αυτή την υπόθεση, όσο πιο όμοια είναι δύο ή περισσότερα κράτη, τόσο πιο πιθανό είναι να συμμαχήσουν. Αυτή η υπόθεση είναι θεμελιωδώς

αντίθετη με την υπόθεση, που εξετάστηκε προηγουμένως, σύμφωνα με την οποία οι συμμαχίες είναι απαντήσεις σε εξωτερικές απειλές (Walt 1987, σ. 33).

Ποια είναι, όμως, η λογική πίσω από αυτή την πεποίθηση; Πρώτον, η ευθυγράμμιση με όμοια ιδεολογικά κράτη μπορεί να θεωρηθεί ως ένας τρόπος υπεράσπισης των πολιτικών αρχών των κρατών μελών της συμμαχίας (Στο ίδιο, σ. 34). Δεύτερον, κράτη με παρόμοια χαρακτηριστικά ενδέχεται να μην φοβούνται το ένα το άλλο. Τρίτον, η ευθυγράμμιση με παρόμοια κράτη μπορεί να ενισχύσει τη νομιμότητα ενός αδύναμου καθεστώτος, αποδεικνύοντας ότι αποτελεί μέρος ενός μεγάλου λαϊκού κινήματος. Τέλος, η ίδια η κοινή ιδεολογία μπορεί να επιβάλλει την ευθυγράμμιση (Στο ίδιο, σ. 35).

Αν και μια κοινή ιδεολογία μπορεί να βοηθήσει στη δημιουργία αποτελεσματικών συμμαχιών, ορισμένοι τύποι ιδεολογίας είναι πιο πιθανό να προκαλέσουν συγκρούσεις, παρά συνεργασία (Walt 1985, σ. 21). Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα, όταν η ιδεολογία καλεί τα μέλη να σχηματίσουν ένα συγκεντρωτικό ιεραρχικό κίνημα, που υπακούει σε μία και μόνη αυταρχική ηγεσία. Σε αυτή την περίπτωση αυξάνεται η πιθανότητα σύγκρουσης (Στο ίδιο, σ. 21). Επειδή η ιδεολογία αποτελεί πηγή νομιμοποίησης για το εκάστοτε καθεστώς, η επιλογή ενός και μόνο ηγετικού καθεστώτος συνεπάγεται ουσιαστικά απειλή για την αυτονομία όλων των καθεστώτων εκτός από του ηγετικού.

Πόσο συχνές όμως είναι οι συμμαχίες που βασίζονται στην "ιδεολογική αλληλεγγύη"; Για τον Walt όσο πιο ασφαλές είναι ένα κράτος, τόσο πιο μεγάλη επίδραση έχει η ιδεολογία στην επιλογή συμμαχίας. (Walt 1987, σ. 37-38). Όταν αντιμετωπίζουν μεγάλο κίνδυνο, αναζητούν όποιους συμμάχους μπορούν να βρουν. Με άλλα λόγια, τα ζητήματα ασφάλειας υπερισχύουν των ιδεολογικών προτιμήσεων και οι συμμαχίες με ιδεολογική βάση είναι απίθανο να επιβιώσουν, όταν έρχονται σε σύγκρουση με πιο ρεαλιστικά συμφέροντα (Στο ίδιο, σ. 38). Για τον Walt, επομένως, η ιδεολογική αλληλεγγύη είναι λιγότερο σημαντική από τις εξωτερικές απειλές ως αιτία δημιουργίας συμμαχιών δεδομένου ότι συχνά τα κράτη εγκαταλείπουν τις ιδεολογικές τους προτιμήσεις ενόψει σημαντικών απειλών στην ασφάλεια τους (Στο ίδιο, σ. 266).

Ξένη βοήθεια και διεθνής διείσδυση

Ο Walt εξέτασε, επίσης, το ενδεχόμενο κατά πόσο η παροχή οικονομικής ή στρατιωτικής βοήθειας θα μπορούσε να δημιουργήσει ουσιαστικούς συμμάχους. Και αυτό

γιατί η παροχή βοήθειας ενδέχεται να επικοινωνεί ευνοϊκές προθέσεις, να προκαλεί ένα αίσθημα ευγνωμοσύνης ή εξάρτησης του αποδέκτη από τον δωρητή (Walt 1987, σ. 41). Επισήμανε, ωστόσο, ότι η αντίληψη, πως η βοήθεια δημιουργεί συμμάχους, είναι απλοϊκή και αγνοεί το γεγονός ότι η στρατιωτική ή οικονομική βοήθεια προσφέρεται και γίνεται αποδεκτή, μόνο όταν και τα δύο μέρη θεωρούν ότι αυτό είναι προς το συμφέρον τους (Walt 1985, σ. 28). Με άλλα λόγια, η παροχή βοήθειας συχνότερα είναι το αποτέλεσμα της ευθυγράμμισης, παρά η αιτία της.

Βέβαια, ο Walt επισήμανε ότι, όσο πιο πολύτιμη είναι η βοήθεια, που προσφέρεται, και όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός μονοπωλίου, που απολαμβάνει ο δωρητής, τόσο πιο αποτελεσματικός θα είναι στην δημιουργία συμμαχίας (Walt 1987, σ. 43). Για παράδειγμα, η στρατιωτική βοήθεια μπορεί να είναι μια ιδιαίτερα σημαντική πηγή πίεσης, όταν ο αποδέκτης αντιμετωπίζει μια σημαντική εξωτερική απειλή.

Η παροχή βοήθειας, ωστόσο, παίζει μικρό ρόλο στην δημιουργία συμμαχιών, καθώς ο δωρητής μπορεί να επηρεάσει τον αποδέκτη, εκτός από σπάνιες περιπτώσεις. Ειδικότερα, επειδή οι αποδέκτες είναι συνήθως πιο αδύναμοι από τους προμηθευτές, θα διαπραγματευτούν σκληρότερα, επειδή γι' αυτούς διακυβεύονται περισσότερα. Οι προμηθευτές, από την άλλη, θα είναι απρόθυμοι να διακόψουν τις προμήθειες, εάν αισθανθούν ότι αυτό θα αφήσει τους συμμάχους τους ευάλωτους (Walt 1985, σ. 29). Επιπρόσθετα, όσο πιο σημαντικός είναι ο αποδέκτης για τον δωρητή τόσο πιο απρόθυμος θα είναι στο να τον πιέσει πολύ αυστηρά. Τέλος, η παροχή βοήθειας μπορεί να είναι αυτοκαταστροφική, διότι ενισχύει τη θέση του αποδέκτη, ο οποίος πλέον δεν νιώθει την ανάγκη να ακολουθεί τις επιθυμίες του προστάτη του (Στο ίδιο, σ. 28). Για όλους αυτούς τους λόγους, η παροχή στρατιωτικής ή οικονομικής βοήθειας είναι πιθανότατα ένα μάλλον αδύναμο εργαλείο επιρροής.

Τέλος, ο Walt εξέτασε το ενδεχόμενο η πολιτική διείσδυση να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα στην δημιουργία συμμαχιών. Ο Walt όρισε την πολιτική διείσδυση ως την "χειραγώγηση του εγχώριου πολιτικού συστήματος ενός κράτους από ένα άλλο κράτος" (Walt 1987, σ. 46). Βασικός στόχος της χειραγώγησης αυτής είναι η προώθηση της ευθυγράμμισης. Μεταβάλλοντας τις μαζικές πολιτικές συμπεριφορές ή τις αντιλήψεις της εθνικής ελίτ, μια σκόπιμη εκστρατεία διείσδυσης μπορεί να δημιουργήσει μια βάση ευθυγράμμισης, ακόμα και όταν λείπουν άλλα κίνητρα (Στο ίδιο, σ. 242). Η διείσδυση αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσω διεφθαρμένων δημόσιων αξιωματούχων, των λόμπι και της ξένης προπαγάνδας.

Ο Walt επισήμανε, ωστόσο, ότι η διείσδυση είναι πιο πιθανό να επιτευχθεί σε ανοικτές κοινωνίες, καθώς αυτές είναι πιο ευάλωτες στην προπαγάνδα και στους λομπίστες, που εκπροσωπούν ξένα συμφέροντα (Walt 1987, σ. 47). Όταν η λογοκρισία είναι σπάνια, η διεθνική διείσδυση είναι πιο πιθανό να πετύχει (Στο ίδιο, σ. 48). Πρέπει, εντούτοις, να επισημανθεί ότι η αποτελεσματικότητα της διείσδυσης θα εξαρτηθεί και από τους σκοπούς και τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν. Αν τα μέσα που θα χρησιμοποιήσει το κράτος είναι θεμιτά και δεν γίνουν αντιληπτά ως εχθρικά, τότε οι πιθανότητες επιτυχίας αυξάνονται (Στο ίδιο, σ. 47).

Καταλήγοντας, τόσο η παροχή βοήθειας όσο και η διείσδυση παίζουν δευτερεύοντα ρόλο αναφορικά με τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη επιλέγουν τους συμμάχους τους (Στο ίδιο, σ. 218). Η παροχή βοήθειας και η διείσδυση μπορεί να ενισχύσουν τις υπάρχουσες συμμαχίες μεταξύ κρατών με παρόμοια συμφέροντα, αλλά καμία από τις δύο αυτές πρακτικές δεν είναι από μόνη της επαρκές μέσο δημιουργίας συμμαχιών (Στο ίδιο, σ. 261).

1.2. Κατάλυση Συμμαχιών

Αλλαγή στο επίπεδο απειλής

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, για τον Walt οι συμμαχίες θεωρούνται, συνήθως, ως απάντηση σε μια εξωτερική απειλή. Επομένως, για τον Walt μια συμμαχία καταλύεται κάθε φορά που υπάρχει σημαντική αλλαγή στο επίπεδο της απειλής, που αντιμετωπίζουν τα μέλη της (Walt 1997, σ. 158). Ειδικότερα, εάν τα μέλη της συμμαχίας διαπιστώσουν ότι τα κράτη, που αποτελούσαν την αρχική απειλή, έχουν γίνει πολύ πιο αδύναμα ενδέχεται να διαλύσουν την συμμαχία, καθώς δεν νιώθουν πλέον πως απειλούνται και επομένως δεν έχουν ανάγκη από εξωτερική υποστήριξη (Στο ίδιο, σ. 158). Επιπλέον, εάν ένα από τα μέλη της συμμαχίας γίνει πολύ ισχυρότερο, από ότι ήταν στο παρελθόν, τότε ενδέχεται πάλι να διαλυθεί η συμμαχία, καθώς εξαιτίας της ανερχόμενης ισχύς του δεν έχει πλέον ανάγκη από υποστήριξη, ενώ τα υπόλοιπα μέλη της συμμαχίας μπορεί να αρχίσουν να το βλέπουν ως απειλή για την ασφάλειά τους (Στο ίδιο, σ. 159). Μια συμμαχία μπορεί να τεθεί, επίσης, σε κίνδυνο, εάν τα μέλη της αναθεωρήσουν τις πεποιθήσεις τους αναφορικά με τα άλλα κράτη. Για παράδειγμα, τα μέλη μιας συμμαχίας μπορεί να θεωρήσουν ότι οι αντίπαλοί τους δεν είναι τόσο πολεμοχαρείς όσο

στο παρελθόν, ή ότι ένα μέλος της συμμαχίας γίνεται όλο και πιο επιθετικό (Walt 1997, σ. 159). Τέλος, ακόμα και αν η αρχική απειλή εξακολουθεί να υπάρχει, μια συμμαχία μπορεί να διαβρωθεί, εάν τα μέλη της αποκτήσουν άλλα μέσα για την προστασία των συμφερόντων τους.

Μείωση αξιοπιστίας

Για τον Walt η μείωση της αξιοπιστίας αποτελεί έναν ακόμα λόγο για τον οποίο καταλύονται οι συμμαχίες. Ειδικότερα, επειδή οι συμμαχίες δημιουργούνται κυρίως, για να αυξήσουν την ασφάλεια των μελών τους, οτιδήποτε θέτει υπό αμφισβήτηση την ικανότητά τους να συνεισφέρουν σε αυτόν τον στόχο, ενθαρρύνει τα μέλη να επαναξιολογήσουν τη θέση τους (Στο ίδιο, σ. 160). Αμφιβολίες για την αποτελεσματικότητα μιας υπάρχουσας συμμαχίας μπορεί να προκύψουν για δύο κυρίως λόγους. Πρώτον, εάν υπάρχει αμφιβολία μεταξύ των μερών της συμμαχίας ότι δεν διαθέτουν τις απαραίτητες υλικές δυνατότητες, για να αποτρέψουν ή να νικήσουν τους αντιπάλους τους. Δεύτερον, μια συμμαχία μπορεί να καταλυθεί, εάν τα μέλη της αρχίσουν να αμφισβητούν την δέσμευση των συμμάχων τους στο να παρέχουν πραγματική βοήθεια (Στο ίδιο, σ. 160). Τέτοιες αμφιβολίες είναι πιο πιθανό να προκύψουν, όταν δεν είναι πλέον προφανές ότι η συμμαχία είναι προς το συμφέρον κάθε μέλους.

Εσωτερική πολιτική

Επίσης, η διάλυση μιας συμμαχίας μπορεί να οφείλεται και σε πολιτικές διεργασίες στο εσωτερικό των ίδιων των κρατών μελών της. Συγκεκριμένα, οι δημογραφικές και κοινωνικές τάσεις, οι ανταγωνισμοί στο εσωτερικό των κρατών, η αλλαγή καθεστώτος και οι ιδεολογικές διαιρέσεις μπορούν να συμβάλουν στην κατάλυση μιας συμμαχίας.

Όσον αφορά τις δημογραφικές και κοινωνικές τάσεις, εάν μια συμμαχία βασίζεται σε κάποιο βαθμό στους διακρατικούς δεσμούς μεταξύ δύο κοινωνιών, τότε πιθανές αλλαγές στην εσωτερική σύνθεση οποιασδήποτε κοινωνίας θα αραιώνε αυτήν τους την ένωση (Walt 1997, σ. 161). Επιπρόσθετα, μια συμμαχία μπορεί να τεθεί σε κίνδυνο, όταν μια ομάδα ελίτ θεωρήσει ότι μπορεί να βελτιώσει την θέση της, κάνοντας επίθεση στην ίδια την συμμαχία. Αυτό το πρόβλημα είναι πιο πιθανό να προκύψει, όταν οι όροι της συμμαχίας περιλαμβάνουν μέτρα που θεωρούνται προσβολή έναντι της εθνικής κυριαρχίας (Στο ίδιο, σ. 161). Επιπλέον, μια

καθεστωτική αλλαγή ανεξάρτητα αν αυτή γίνει με θεμιτά ή αθέμιτα μπορεί να σημάνει μια επανευθυγράμμιση (Walt 1997, σ. 162). Οι νέοι ηγέτες είναι πιθανό να προτιμούν πολιτικές που διαφέρουν από αυτές των προκατόχων τους. Τέλος, η ιδεολογική σύγκρουση μπορεί και αυτή να συμβάλλει στην κατάλυση μιας συμμαχίας, αφού οι αναπόφευκτες διαφωνίες των κρατών μελών της συμμαχίας, που προκύπτουν από τις διαφορετικές ιδεολογίες τους, εν τέλει θα συμβάλουν στην κατάλυσή της (Στο ίδιο, σ. 162).

1.3. Διατήρηση Συμμαχιών

Ηγεμονική ηγεσία

Ας δούμε τώρα λοιπόν τους λόγους για τους οποίους μια συμμαχία διατηρείται. Αρχικά, η άσκηση ηγεμονικής εξουσίας από ένα ισχυρό κράτος-ηγέτη εντός της συμμαχίας μπορεί να συμβάλλει στην διατήρηση της (Στο ίδιο, σ. 164). Ένα κράτος-ηγεμόνας έχει την δυνατότητα να αποθαρρύνει τη διάλυση της αναλαμβάνοντας ένα δυσανάλογο μερίδιο του κόστους, προσφέροντας υλικά κίνητρα, για να κάνει την ευθυγράμμιση πιο ελκυστική ή απειλώντας να τιμωρήσει τους άπιστους συμμάχους. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι η ηγεμονική ηγεσία είναι πιο πιθανή όταν το σύστημα είναι διπολικό, καθώς η ασυμμετρία εξουσίας μεταξύ κρατών-ηγετών και των συμμάχων τους είναι μεγαλύτερη και επειδή η διπολική αντιπαλότητα δίνει στα δύο ηγετικά κράτη επιπλέον κίνητρα, για να κρατήσουν τους συμμάχους τους (Στο ίδιο, σ. 164).

Διατήρηση αξιοπιστίας

Επιπρόσθετα, μια συμμαχία μπορεί να διατηρηθεί, εάν γίνει σύμβολο αξιοπιστίας ή αποφασιστικότητας (Στο ίδιο, σ. 165). Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, μια συμμαχία είναι πιο πιθανό να διαλυθεί, εάν τα μέλη της αρχίσουν να αμφισβητούν την αξιοπιστία των εταίρων τους. Κράτη τα οποία έχουν πολλούς συμμάχους μπορεί να μην είναι πρόθυμα να

εγκαταλείψουν κανέναν από αυτούς, σε περίπτωση που αυτή τους η ενέργεια ερμηνευθεί από τους αντιπάλους του ως ένδειξη έλλειψης αποφασιστικότητας (Walt 1997, σ. 165).

Εσωτερική πολιτική και χειραγώγηση από την ελίτ

Οι συμμαχίες μπορεί επίσης να επιβιώσουν, επειδή ομάδες συμφερόντων σε ένα ή περισσότερα κράτη-μέλη τις χρειάζονται, για να υποστηρίξουν τα ιδιοτελή τους συμφέροντα, παρόλο που η συμμαχία ενδέχεται να μην είναι προς το συμφέρον της ευρύτερης κοινωνίας (Στο ίδιο, σ. 165). Αυτού του είδους οι συμμαχίες είναι σπάνιες και σχετικά εύθραυστες, καθώς τα περισσότερα κράτη δεν έχουν την πολυτέλεια να σπαταλούν πόρους σε δεσμεύσεις που δεν έχουν πλέον αξία. Υπάρχουν, ωστόσο, και εξαιρέσεις σε αυτόν τον κανόνα, αφού πλούσια και ασφαλή κράτη είναι διατεθειμένα να αφιερώσουν πόρους σε οριακά συμφέροντα (Στο ίδιο, σ. 166).

Επίπεδο Θεσμοθέτησης

Όσο μεγαλύτερο είναι το επίπεδο θεσμοποίησης της συμμαχίας, τόσο πιο πιθανό είναι να αντέξει παρά τις εκτεταμένες αλλαγές στο επίπεδο εξωτερικών απειλών (Στο ίδιο, σ. 166). Δηλαδή, εάν μια συμμαχία δημιουργήσει μια μεγάλη επίσημη γραφειοκρατία, αυτό θα δημιουργήσει μια ομάδα ατόμων των οποίων οι επαγγελματικές προοπτικές και οι προοπτικές σταδιοδρομίας είναι άμεσα συνδεδεμένες με την διατήρηση της (Στο ίδιο, σ. 166). Ένα υψηλό επίπεδο θεσμοθέτησης μπορεί να δημιουργήσει ικανότητες που αξίζει να διατηρηθούν ακόμη και μετά την εξάλειψη του αρχικού τους σκοπού (Στο ίδιο, σ. 166). Για παράδειγμα, ο πόλεμος του κόλπου του 1991, αλλά και η επέμβαση στην Βοσνία το 1995 δεν θα μπορούσαν να διεξαχθούν χωρίς τις υποδομές και τα μέσα του ΝΑΤΟ (Στο ίδιο, σ. 167). Πρέπει, εντούτοις, να επισημανθεί ότι υψηλά επίπεδα θεσμοθέτησης μπορεί να μην προσφέρουν υψηλή αποδοτικότητα ή αποτελεσματικότητα, ιδίως όταν μια περίπλοκη διαδικασία λήψης αποφάσεων ενθαρρύνει το αδιέξοδο ή την αδράνεια (Στο ίδιο, σ. 167). Επιπλέον, μια περίπλοκη θεσμική δομή μπορεί να αποκρύψει το βαθμό διάβρωσης των θεμελιωδών βάσεων της συμμαχίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα μέλη της συμμαχίας να μην έχουν πλήρη επίγνωση του βαθμού στον οποίο τα συμφέροντά τους έχουν αποκλίνει.

Ιδεολογική Αλληλεγγύη

Η ιδεολογική αλληλεγγύη μπορεί να μειώσει τις ενδοσυμμαχικές συγκρούσεις, και αν συνδυαστεί με μια δέσμευση σε παρόμοιους βασικούς στόχους, μπορεί να βοηθήσει στη διατήρηση μιας συμμαχίας, ακόμα και αν ο βασικός λόγος συγκρότησης της έχει εκλείψει (Walt 1997, σ. 168). "Ιδεολογική αλληλεγγύη" υπάρχει, όταν δύο ανεξάρτητα κράτη μοιράζονται κοινές πολιτικές αξίες και στόχους, ενώ συνεχίζουν να θεωρούν τους εαυτούς τους ως ξεχωριστές πολιτικές οντότητες (Στο ίδιο, σ. 168). Τα κράτη συνήθως προτιμούν να συμμαχούν με κυβερνήσεις των οποίων οι πολιτικές αντιλήψεις είναι παρόμοιες με τις δικές τους. Παρόμοια καθεστώτα ενδέχεται να είναι πρόθυμα να στηρίξουν το ένα το άλλο, απλώς και μόνο επειδή πιστεύουν ότι με αυτόν τον τρόπο συμβάλλουν στην προώθηση ορισμένων εγγενών αγαθών, όπως για παράδειγμα η δημοκρατία, ο σοσιαλισμός ή ο ισλαμικός φονταμενταλισμός (Στο ίδιο, σ. 168). Μια συμμαχία μπορεί να επιβιώσει, επειδή τα μέλη της βλέπουν τους εαυτούς τους ως αναπόσπαστα μέρη μιας ευρύτερης πολιτικής κοινότητας. Σε αυτή την περίπτωση, τα μέλη βλέπουν τα συμφέροντά τους ως ταυτόσημα, ακόμη και αν το εξωτερικό περιβάλλον αλλάξει δραματικά, γι' αυτό αυτού του είδους οι συμμαχίες είναι εξαιρετικά εύρωστες (Στο ίδιο, σ. 168).

Ωστόσο, θα ήταν σκόπιμο να επισημανθεί ότι οι δεσμοί αυτοί είναι πολύ ασθενέστεροι από τους δεσμούς του εθνικισμού εντός των περισσότερων σύγχρονων κρατών. Δεν πρέπει, επίσης, να λαμβάνει κανείς πολύ σοβαρά την ρητορική των εθνικών ηγετών και των ιθύνοντων για την εξωτερική πολιτική, καθώς υπερβάλουν όταν μιλάνε για την σημασία της κοινής ιδεολογίας και της κοινής ταυτότητας που μοιράζονται τα κράτη τους (Στο ίδιο, σ. 169). Τέλος, οι στάσεις και οι ταυτότητες που διαμορφώνονται σε ένα πλαίσιο θα συνεχίσουν να ευδοκιμούν, όταν μεταβληθούν οι συνθήκες υπό τις οποίες αναδύθηκαν (Στο ίδιο, σ. 170).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. Το υπόβαθρο της συμμαχικής σχέσης της Σαουδικής Αραβίας και των ΗΠΑ

Ιστορικά η σχέση των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και της Σαουδικής Αραβίας εδράζεται σε τρεις κύριους πυλώνες. Ο πρώτος είναι η πώληση και η διασφάλιση της ασφαλούς διέλευσης πετρελαίου από την περιοχή προς την παγκόσμια αγορά. Ο δεύτερος είναι οι κοινοί γεωστρατηγικοί στόχοι των δύο χωρών, όπως η συνέχιση της περιφερειακής σταθερότητας και ο περιορισμός του Ιράν μετά το 1979. Και ο τρίτος, από τη δεκαετία του 1990 και μετά, είναι η δέσμευση των δύο χωρών να καταπολεμήσουν την διακρατική ισλαμιστική τρομοκρατία (Baxter και Simpson 2015, σ. 141). Στην αρχή η σχέση αυτή βασίστηκε σε μια καθαρά οικονομική βάση, αυτή του εμπορίου του πετρελαίου (Στο ίδιο, σ. 141).

2.1. Το εμπόριο πετρελαίου

Οι ΗΠΑ αναγνώρισαν το Βασίλειο της Σαουδικής Αραβίας το 1931 και το 1933 καθιερώθηκαν διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών. Η συνάντηση του προέδρου Ρούσβελτ με τον βασιλιά Αμπντούλ Αζίζ αλ Σαούντ στο αμερικανικό αεροπλανοφόρο USS Quincy, το 1945, ενίσχυσε τις σχέσεις των δύο χωρών και δημιούργησε μια συμμαχία δεκαετιών που βασίστηκε στη φόρμουλα "πετρέλαιο έναντι ασφάλειας" (Aziz 2019, σ. 210). Πιο συγκεκριμένα, οι Σαουδάραβες θα παρείχαν μια σταθερά αυξανόμενη ροή πετρελαίου σε λογικές τιμές στους Αμερικανούς, οι οποίοι με τη σειρά τους θα εξασφάλιζαν την ασφάλεια της χώρας, του καθεστώτος της, καθώς και τη σταθερότητα της πετρελαιοπαραγωγού περιοχής του Περσικού Κόλπου (Chanin και Gause III 2004, σ. 27).

Η Ουάσινγκτον αναγνώρισε γρήγορα ότι η επιρροή επί των ενεργειακών πόρων της Μέσης Ανατολής θα την βοηθούσε να επηρεάσει τις μεταπολεμικές προσπάθειες ανασυγκρότησης στην Ευρώπη και την περιοχή, αλλά και στον ιδεολογικό ανταγωνισμό της με τον κομμουνισμό. Γι' αυτό τον λόγο οι πολιτικές της Ουάσινγκτον για τη Μέση Ανατολή

στόχευαν στην εξισορρόπηση των ανταγωνισμών δίνοντας έμφαση στη δημιουργία ενός ασφαλούς και σταθερού περιβάλλοντος (Hughes 2019, σ. 2). Οι Αμερικάνοι ηγέτες θεωρούσαν ότι το απώτερο εθνικό τους συμφέρον στον Περσικό Κόλπο ήταν να εξασφαλίσουν ότι το πετρέλαιο και η δύναμη που προκύπτει από αυτό δεν θα έπεφτε σε εχθρικά χέρια, όπως αυτά των ριζοσπαστικών Αράβων, της Σοβιετικής Ένωσης ή του επαναστατικού Ιράν.

Την οικογένεια Σαούντ, από την άλλη, την ενδιέφερε η εξασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας και της κυριαρχίας του βασιλείου της αλλά και η παραμονή της στην εξουσία (Pollack 2002, σ. 78). Χάρη στους τεράστιους πόρους υδρογονανθράκων της η Σαουδική Αραβία έγινε ο μεγαλύτερος παραγωγός και εξαγωγέας πετρελαίου στον κόσμο, ωστόσο η χώρα συνορεύει με πολυπληθέστερους και ισχυρότερους γείτονες (π.χ. Αίγυπτος, Ιράν και Ιράκ) (Bahgat 2004, σ. 51). Λαμβάνοντας λοιπόν αυτό υπόψη γίνεται αντιληπτό για ποιο λόγο η σχέση των δύο χωρών βασίστηκε επί δεκαετίες στο εμπόριο πετρελαίου με αντάλλαγμα την παροχή ασφάλειας.

Επιπρόσθετα, η Σαουδική Αραβία θα λειτουργούσε και ως ρυθμιστής της αγοράς πετρελαίου παράγοντας περισσότερο, όταν οι τιμές θα ήταν πολύ υψηλές και λιγότερο όταν θα υπήρχε πληθώρα (Στο ίδιο, σ. 51). Η κλίμακα παραγωγής πετρελαίου του Βασιλείου και ο ιδρυτικός του ρόλος στον Οργανισμό Εξαγωγών Πετρελαιοπαραγωγών Χωρών (ΟΠΕΚ), δίνει στο Βασίλειο μεγάλη επιρροή στις αγορές ενέργειας, επιτρέποντας του να προσαρμόσει τα επίπεδα παραγωγής πετρελαίου του, για να σταθεροποιήσει τις παγκόσμιες τιμές του. Γι' αυτό και η προστασία της Σαουδικής Αραβίας και των άλλων παραγωγών χωρών του Περσικού Κόλπου αποτελεί εδώ και δεκαετίες ακρογωνιαίο λίθο της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ (Alyas 2018).

Αν και η Ουάσιγκτον ήθελε το Βασίλειο να είναι παράγοντας σταθερότητας στην αγορά ενέργειας, το Ριάντ δεν ενεργούσε πάντα με αυτόν τον τρόπο, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πετρελαϊκή κρίση του 1973. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονιστεί ότι αγκάθι στην σχέση των δύο χωρών υπήρξε ανέκαθεν η αραβοϊσραηλινή σύγκρουση. Οι δεσμοί των ΗΠΑ με το Ισραήλ και οι δεσμοί της Σαουδικής Αραβίας με τους Παλαιστίνιους χώρισαν τα δύο κράτη κατά τη διάρκεια κάθε αραβοϊσραηλινού πολέμου. Ορόσημο αποτελεί το αραβικό πετρελαϊκό εμπάργκο του 1973, το οποίο αποτέλεσε την απάντηση του Ριάντ στην υποστήριξη της Ουάσιγκτον στο Ισραήλ κατά τη διάρκεια του πολέμου Γιομ Κιπούρ (Baxter και Simpson 2015, σ. 142). Το εμπάργκο έδειξε και στις δύο πλευρές τα όρια της σχέσης τους. Μακροπρόθεσμα αυτό το συμβάν οδήγησε, τελικά, το Ριάντ και την Ουάσιγκτον σε μια ολοένα

και στενότερη συμμαχία (Baxter και Simpson 2015, σ. 142). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η Ουάσινγκτον από την μια πλευρά συνειδητοποίησε τον σημαντικό ρόλο που μπορεί να παίζει το Βασίλειο στην περιφερειακή οικονομική σταθερότητα, και από την άλλη η Σαουδική Αραβία συνειδητοποίησε ότι η στενή της σχέση με την αναδυόμενη μοναδική υπερδύναμη προσέφερε στο Βασίλειο μεγαλύτερη παγκόσμια νομιμοποίηση.

Την δεκαετία του 1980, η Σαουδική Αραβία ηγήθηκε του ΟΠΕΚ σε έναν πόλεμο τιμών, για να εξουδετερώσει τον ανταγωνισμό από τους παραγωγούς που δεν ανήκουν στον ΟΠΕΚ. Το Βασίλειο αύξησε δραματικά την παραγωγή του, γεγονός που προκάλεσε την κατακόρυφη πτώση των τιμών του πετρελαίου κατά περισσότερο από 60% σε διάστημα έξι μηνών. Η πτώση αυτή έπληξε σοβαρά τα έσοδα της Σοβιετικής Ένωσης από το πετρέλαιο τα χρόνια πριν από την κατάρρευσή της (Alyas 2018).

2.2. Γεωπολιτικοί παράγοντες

Από την δεκαετία του 1950 και μετά, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σαουδική Αραβία επιδίωξαν ορισμένους κοινούς στόχους στον τομέα της περιφερειακής ασφάλειας, παρά τις επαναλαμβανόμενες διαφορές απόψεων σε περιφερειακά ζητήματα, σημαντικότερο εκ των οποίων η αραβοϊσραηλινή σύγκρουση (Blanchard 2009, σ. 4).

Αμερικανικά στρατεύματα εγκαταστάθηκαν στο Βασίλειο αμέσως μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκόσμιου πολέμου, όταν οι Ηνωμένες Πολιτείες ζήτησαν άδεια να κατασκευάσουν μια σύγχρονη αεροπορική βάση στο Νταχράν για την προστασία των πετρελαιοπηγών του Hasa (Pollack 2002, σ. 79). Η βάση στο Νταχράν δημιούργησε, ωστόσο, ένα δίλημμα για την Σαουδική Αραβία όσον αφορά την αμερικανική στρατιωτική παρουσία στη χώρα, καθώς και την ευρύτερη σχέση ασφαλείας, που ανέπτυξαν οι δύο χώρες. Ενώ από την μία η παρουσία των Ηνωμένων Πολιτειών θα μπορούσε να αποτρέψει έναν δυνητικά επιτιθέμενο εχθρό, από την άλλη αποτελούσε μια μόνιμη πρόκληση για τις υπερσυντηρητικές θρησκευτικές αρχές, ουλεμά, ενώ παράλληλα ήταν και ένα ισχυρό εργαλείο προπαγάνδας τόσο για τους εξωτερικούς όσο και για τους εσωτερικούς εχθρούς (Στο ίδιο, σ. 79).

Πράγματι, εξαιτίας του γεγονότος ότι το Βασίλειο είχε βασιστεί στην συμμαχία του Οίκου των Σαούντ και των θεολόγων του Ουαχαμπίτικου κινήματος, η Σαουδική Αραβία είναι

η μόνη μοναρχία του Κόλπου με την οποία οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν έχουν επίσημη συμφωνία αμυντικής συνεργασίας. Η συμμαχία αυτή παρέχει στην βασιλική οικογένεια την απαραίτητη θρησκευτική νομιμοποίηση για να κυβερνάει μια συντηρητική κοινωνία, μολονότι περιπλέκει τις σχέσεις του Βασιλείου με τον κύριο εξωτερικό σύμμαχο του, τις Ηνωμένες Πολιτείες (Bahgat 2004, σ. 52).

Η στενή σχέση της εποχής του Ψυχρού Πολέμου μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της οικογένειας Αλ Σαούντ βασίστηκε και στην καταπολέμηση του παγκόσμιου κομμουνισμού. Ο σοβιετικός κομμουνισμός απειλούσε τόσο την φιλελεύθερη δημοκρατία της Αμερικής, όσο και την θεοκρατική μοναρχία της Σαουδικής Αραβίας (Sieff 2004, σ. 94). Αν και ο Walt κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ιδεολογική αλληλεγγύη δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας στην δημιουργία συμμαχιών, μπορεί εν μέρει να εξηγήσει την δέσμευση των υπερδυνάμεων (Walt 1987, σ. 267). Πιο συγκεκριμένα, η ιδεολογική αντίθεση της Σαουδικής Αραβίας και των ΗΠΑ απέναντι στον κομμουνισμό έφερε τις δύο χώρες πιο κοντά και αυτό γιατί ο κομμουνισμός αποτελεί απειλή για τα συντηρητικά καθεστώτα της Μέσης Ανατολής, καθώς είναι ανοιχτά εχθρικός απέναντι στην βασιλεία και την θρησκεία (Στο ίδιο, σ. 199).

Η ιρανική επανάσταση του 1979 και η σοβιετική εισβολή στο Αφγανιστάν συνέβαλαν στην εκ νέου ενίσχυση των διμερών σχέσεων τροφοδοτώντας μια δεκαετία στενής συνεργασίας. Ειδικότερα, και οι δύο χώρες υποστήριξαν τους μουτζαχεντίν στο Αφγανιστάν έναντι των σοβιετικών, αλλά και τον Σαντάμ Χουσεΐν κατά του Ιράν στον πόλεμο Ιράν-Ιράκ (Blanchard 2009, σ. 5). Όσον αφορά το Ιράν, τόσο οι ΗΠΑ όσο και η Σαουδική Αραβία στόχευαν σε ένα απομονωμένο και αποκλεισμένο Ιράν όχι μόνο από την περιοχή, αλλά και από την παγκόσμια πολιτική στο σύνολό της (Baxter και Simpson 2015, σ. 144). Οι φιλοδοξίες του Ιράν να γίνει περιφερειακός ηγεμόνας, βασίζονται στην ισχυρή εθνική και ισλαμική του ταυτότητα του, η οποία κατά καιρούς το έχει φέρει σε άμεσο ανταγωνισμό και αντιπαράθεση με τους Αλ Σαούντ (Mason 2014, σ. 38). Για τη Σαουδική Αραβία, η πρόκληση ήταν άμεση, καθώς το επαναστατικό σιϊτικό δόγμα, που κατέλαβε την εξουσία στο Ιράν, ήταν ευθέως αντίθετο με τον σουνιτικό συντηρητισμό, που ασκούσε η Σαουδική Αραβία.

Όσον αφορά την Σοβιετική Ένωση οι Σαουδάραβες έλαβαν υπόψη τους την ανανεωμένη απειλή του σοβιετικού επεκτατισμού για την επιβίωση της χώρας τους, δεδομένου ότι η Σοβιετική Ένωση απέκτησε ένα ενισχυμένο ναυτικό, το οποίο μπορούσε πλέον να προβάλλει ισχύ στην περιοχή (Sieff 2004, σ. 94). Σε αυτή την επαναπροσέγγιση συνέβαλε και

η εκλογή του Ρόναλντ Ρέιγκαν, διότι διευκόλυνε ακόμα περισσότερο την δημιουργία της ειδικής αυτής σχέσης. Τα χρόνια που ακολούθησαν μπορούν να χαρακτηριστούν ως η χρυσή εποχή της ειδικής σχέσης. Οι Σαουδάραβες βοήθησαν στην χρηματοδότηση αντικομμουνιστικών κινημάτων σε όλον τον κόσμο, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα την χρηματοδότηση των μουτζαχεντίν στον αγώνα τους κατά των σοβιετικών στο Αφγανιστάν (Sieff 2004, σ. 94).

Ακόμα και όταν κατέρρευσε η Σοβιετική Ένωση, η αποφασιστική και επιτυχημένη απάντηση των ΗΠΑ στην κατάκτηση του Κουβέιτ από τον Σαντάμ Χουσεΐν το 1990 έδειξε ότι οι Σαουδάραβες χρειάζονταν ακόμα την προστασία της Αμερικής (Στο ίδιο, σ. 94). Η σύγκρουση στον Κόλπο το 1991 εδραίωσε περαιτέρω τη σχέση των δύο χωρών. Η Σαουδική Αραβία προσκάλεσε τις αμερικανικές δυνάμεις στο Βασίλειο για να προστατεύσουν τις πετρελαιοπηγές σε περίπτωση ιρακινής επίθεσης (Baxter και Simpson 2015, σ. 145). Αλλά και η κυβέρνηση Μπους αναγνώρισε αμέσως ότι η εισβολή του Ιράκ στο Κουβέιτ στις 3 Αυγούστου 1990 αποτελούσε άμεση απειλή για την ασφάλεια της Σαουδικής Αραβίας (Pollack 2002, σ. 84). Η νίκη στον πόλεμο, που ακολούθησε για την υπεράσπιση της Αραβικής Χερσονήσου και την απελευθέρωση του Κουβέιτ, σηματοδότησε περαιτέρω τη συνεργασία των δύο χωρών (Στο ίδιο, σ. 84). Μέχρι και το τέλος του εικοστού αιώνα, η συμμαχία της Σαουδικής Αραβίας ήταν ζωτικής σημασίας για την εκπλήρωση των αμερικανικών συμφερόντων, κατατάσσοντας τη στη δεύτερη θέση μόνο μετά την ειδική σχέση με το Ισραήλ. (Baxter και Simpson 2015, σ. 146).

Η στενή στρατηγική συνεργασία των δύο χωρών στηρίχθηκε και από τις πωλήσεις όπλων των ΗΠΑ προς το Βασίλειο. Μάλιστα οι ΗΠΑ είναι ο κύριος προμηθευτής όπλων της Σαουδικής Αραβίας. Από το 1950 έως και το 2006, η Σαουδική Αραβία αγόρασε και έλαβε από τις ΗΠΑ όπλα και στρατιωτικό εξοπλισμό αξίας άνω των 62,7 δισεκατομμυρίων δολαρίων, αλλά και υπηρεσίες υποστήριξης και κατασκευών αξίας 17,1 δισεκατομμυρίων δολαρίων (Blanchard 2009, σ. 17). Η ιρακινή επανάσταση και το ξέσπασμα του πολέμου Ιράν-Ιράκ αύξησαν την ανάγκη ενίσχυσης της εθνικής άμυνας της Σαουδικής Αραβίας (Pollack 2002, σ. 83). Αυτό το γεγονός σε συνδυασμό με την αύξηση των πετρελαϊκών εσόδων κατά τη δεκαετία του 1970 έδωσαν στο Βασίλειο τη δυνατότητα να αγοράζει προηγμένα εξοπλιστικά συστήματα σε μεγάλες ποσότητες. Η μεγαλύτερη πώληση αυτής της περιόδου είναι η σύμβαση ύψους 9 δισεκατομμυρίων δολαρίων για 72 προηγμένα μαχητικά αεροσκάφη F-15S, η οποία υπογράφηκε τον Μάιο του 1993 (Prados 2006, σ. 10). Τέλος, σημαντικά προγράμματα στρατιωτικής εκπαίδευσης και συμβουλευτικού χαρακτήρα των ΗΠΑ στη Σαουδική Αραβία

συνεχίζονται με διάφορες μορφές από τα μέσα της δεκαετίας του 1940. Σήμερα, τα προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν την Εκπαιδευτική Αποστολή των Ηνωμένων Πολιτειών στη Σαουδική Αραβία (USMTM, ιδρύθηκε το 1953) και το Πρόγραμμα Εκσυγχρονισμού της Σαουδαραβικής Εθνικής Φρουράς (PM-SANG, ιδρύθηκε το 1973) (Blanchard 2009, σ. 13).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. Ο αντίκτυπος της 11^{ης} Σεπτεμβρίου στις σχέσεις των δύο χωρών

3.1. Η κριτική στις ΗΠΑ για το Βασίλειο

Η συμμετοχή δεκαπέντε Σαουδαράβων υπηκόων στις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001 προκάλεσε έντονες αντιδράσεις στις ΗΠΑ όσον αφορά την ειδική σχέση της χώρας με την Σαουδική Αραβία. Είναι προφανές πως οι επιθέσεις αποτέλεσαν την πιο σοβαρή πρόκληση στις σχέσεις των δύο χωρών μετά το πετρελαϊκό εμπάργκο του 1973-1974, και ορισμένοι αναλυτές υποστήριξαν έκτοτε ότι η Αλ Κάιντα μπορεί να επέλεξε μεγάλο αριθμό Σαουδαράβων συμμετεχόντων στις επιθέσεις σε μια προσπάθεια της να βλάψει τις σχέσεις ΗΠΑ- Σαουδικής Αραβίας (Blanchard 2009, σ. 6).

Η Σαουδική Αραβία δέχτηκε σφοδρή κριτική για την στάση της απέναντι στην τρομοκρατία. Τόσο οι Ρεπουμπλικάνοι όσο και οι Δημοκρατικοί κατέκριναν τις βαθιά συντηρητικές, κοινωνικές και θρησκευτικές, πολιτικές του Βασιλείου και την χαλαρή εποπτεία του στις παράνομες οικονομικές ροές για τον ρόλο τους στην καλλιέργεια του εξτρεμισμού παγκοσμίως (Leber 2019, σ. 13). Πρέπει, επίσης, να επισημανθεί ότι ορισμένοι σχολιαστές έφτασαν στο σημείο να κατηγορήσουν κυβερνητικούς αξιωματούχους της Σαουδικής Αραβίας ότι ευθύνονται οι ίδιοι για τις επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου μέσω σχεδιασμού ή αμέλειας. Από την άλλη, άλλοι υποστήριξαν ότι οι πολιτικές αποφάσεις της Σαουδικής Αραβίας επί πολλές δεκαετίες ενίσχυσαν άμεσα ή έμμεσα την ανάπτυξη ορισμένων τύπων θρησκευτικού εξτρεμισμού και διεθνούς τρομοκρατίας (Blanchard 2009, σ. 6).

Πριν από την 11^η Σεπτεμβρίου, ο θρησκευτικός συντηρητισμός της Σαουδικής Αραβίας θεωρούνταν προτιμότερος από τον κομμουνισμό, οπότε οι υποτιθέμενες ιδιορρυθμίες της Σαουδικής Αραβίας ήταν ανεκτές (Sieff 2004, σ. 96). Αλλά αμέσως μετά τις επιθέσεις, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής στην Ουάσινγκτον και οι διανοούμενοι των δεξαμενών σκέψης, που ήταν υπέρ της ιδιαίτερης σχέσης με την Σαουδική Αραβία ξαφνικά έκαναν στροφή 180

μοιρών (Sieff 2004, σ. 96). Επίσης, τα αμερικανικά μέσα ενημέρωσης έριξαν νέο φως στις πρακτικές της Σαουδικής Αραβίας, οι οποίες φυσικά δεν ήταν κρυφές, αλλά προηγουμένως είχαν αγνοηθεί. Στο επίκεντρο ήρθαν το σύστημα των madrassa (θρησκευτικών σχολών), ο ρόλος της Σαουδικής Αραβίας στο Αφγανιστάν, καθώς και η "δημιουργία" του Οσάμα μπιν Λάντεν (Στο ίδιο, σ. 96).

Ειδικότερα, έγινε λόγος για ενίσχυση της διεθνούς τρομοκρατίας από το καθεστώς της Σαουδικής Αραβίας εξαιτίας της χρηματοδότησης των θρησκευτικών σχολών, οι οποίες σύμφωνα με τους επικριτές προπαγανδίζουν ακραίες μορφές του Ισλάμ και υποστηρίζουν τη βία (Prados 2006, σ. 2). Παράλληλα, στην Ουάσιγκτον υπήρχε η ανησυχία ότι η στενότητα της ουαχαμπιτικής ερμηνείας του Ισλάμ θα μπορούσε να αποτελέσει βάση για μια ανοιχτή απόρριψη της Δύσης γενικά και των ΗΠΑ ειδικότερα (Chanin και Gause III 2003, σ. 118). Πιο συγκεκριμένα, στις ΗΠΑ επικρατούσε ο φόβος ότι οι προσπάθειες της Σαουδικής Αραβίας να διαδώσει την ουαχαμπιτική ερμηνεία του Ισλάμ, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό συνέβαλαν στην καλλιέργεια του αντιαμερικανισμού, διευκολύνοντας παράλληλα την στρατολόγηση της Αλ Κάιντα (Στο ίδιο, σ. 118).

Επιπρόσθετα, πολλοί επικριτές επικαλέστηκαν αναφορές, ότι η σαουδαραβική κυβέρνηση επέτρεψε ή ενθάρρυνε τη συγκέντρωση κεφαλαίων στη Σαουδική Αραβία από ορισμένες φιλανθρωπικές θρησκευτικές ομάδες και ιδρύματα, που υποστήριζαν εξτρεμιστικές ιδεολογίες ή συνδέονταν με την Αλ Κάιντα και άλλες τρομοκρατικές ομάδες (Blanchard 2009, σ. 6). Πιο συγκεκριμένα, η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας κατηγορήθηκε για το γεγονός ότι δεν έχει κάνει αρκετά για να καταπολεμήσει την χρηματοδότηση των τρομοκρατικών οργανώσεων μέσω των ισλαμικών φιλανθρωπικών οργανώσεων. Αυτό το ζέπλυμα χρήματος είναι ένα κρίσιμο ζήτημα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, αλλά και για την αποδοχή του Βασιλείου ως εταίρου στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας (Bahgat 2004, σ. 55). Η κυβέρνηση Μπους υποστήριζε ότι, όσο η Αλ Κάιντα έχει πρόσβαση σε ένα βιώσιμο οικονομικό δίκτυο, παραμένει μια σημαντική απειλή για τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Η τελική έκθεση της Εθνικής Επιτροπής των ΗΠΑ για τις τρομοκρατικές επιθέσεις κατά των Ηνωμένων Πολιτειών (the 9/11 Commission), η οποία δημοσιεύθηκε στις 23 Ιουλίου 2004, χαρακτήρισε την Σαουδική Αραβία ως "προβληματικό σύμμαχο στην καταπολέμηση του ισλαμικού εξτρεμισμού". Ωστόσο, η Επιτροπή δεν βρήκε καμία απόδειξη ότι η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας, ως θεσμός ή ανώτεροι Σαουδάραβες αξιωματούχοι μεμονωμένα, χρηματοδότησαν την Αλ Κάιντα (Blanchard 2009, σ. 7). Ωστόσο, η έκθεση επισήμανε ότι η

Σαουδική Αραβία ήταν το μέρος όπου η Αλ Κάιντα συγκέντρωνε χρήματα απευθείας από ιδιώτες, αλλά και μέσω φιλανθρωπικών ιδρυμάτων. Αναφέρει, επίσης, ότι φιλανθρωπικές οργανώσεις με σημαντική κυβερνητική χορηγία ενδέχεται να είχαν εκτρέψει χρηματοδότηση προς την Αλ Κάιντα (Blanchard 2009, σ. 7).

Λαμβάνοντας λοιπόν όλα αυτά υπόψη, γίνεται αντιληπτό ότι η σχέση των δύο χωρών περνούσε εκείνη την περίοδο μια σοβαρή κρίση. Αυτό είναι εμφανές και από το γεγονός ότι εκείνη την περίοδο πολλοί υποστήριζαν ότι ο πετρελαϊκός πλούτος της Σαουδικής Αραβίας είναι η βασική πηγή όλων των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι Ηνωμένες Πολιτείες, γι' αυτό και επισήμαναν ότι οι ΗΠΑ πρέπει να απαγκιστρωθούν από αυτόν (Sieff 2004, σ. 96). Συγκεκριμένα, πολλοί ισχυρίστηκαν, ότι τα χρήματα από το πετρέλαιο είναι η κύρια πηγή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και του θρησκευτικού φανατισμού σε ολόκληρο τον ισλαμικό κόσμο (Bahgat 2004, σ. 54).

3.2. Η στάση της Σαουδικής Αραβίας αναφορικά με την τρομοκρατία

Ακόμη και πριν από την 11^η Σεπτεμβρίου υπήρχε μια αυξημένη ένταση στην σχέση των δύο κρατών. Οι Σαουδάραβες, γενικά, θεωρούσαν ότι οι ΗΠΑ παρέμεναν υπερβολικά μεροληπτικές και επιεικείς απέναντι στο Ισραήλ (Sieff 2004, σ. 95). Ωστόσο, ο φόβος τους για το Ιράν, αλλά και για τον Σαντάμ Χουσεϊν, τους κράτησαν στο πλευρό των ΗΠΑ. Παρ' όλα αυτά υπό τον Μπους τον νεότερο, η αμερικανική πολιτική στην περιοχή ήταν πολύ πιο ανοιχτά μεροληπτική υπέρ του Ισραήλ, και πολύ πιο ειλικρινής στη ρητορική αντίθεσή της στην άσκηση τρομοκρατίας στην περιοχή εναντίον Αμερικανών και Ισραηλινών (Στο ίδιο, σ. 95). Περισσότερο ανησυχητικό ήταν, ωστόσο, το γεγονός ότι η κυβέρνηση Μπους ήταν έτοιμη να ασκήσει πιο ανοιχτή κριτική στις εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές του Βασιλείου από οποιαδήποτε προηγούμενη ρεπουμπλικανική κυβέρνηση (Στο ίδιο, σ. 95).

Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου οι Σαουδάραβες αρνήθηκαν τις κατηγορίες για συνενοχή στην ανάπτυξη και την καλλιέργεια του ισλαμικού εξτρεμισμού και της βίας, που διαπράχθηκε στο όνομα του Ισλάμ. Μια κοινή απάντηση σε αυτές τις κατηγορίες ήταν ότι η βία κατευθύνεται από εξωτερικές πηγές και ότι η Δύση γενικά, και τα δυτικά μέσα ενημέρωσης ειδικότερα, συμμετείχαν σε μια εκστρατεία για να αμαυρώσουν την εικόνα του Ισλάμ (Thaler 2004, σ.

109). Επιπρόσθετα, Σαουδάραβες αξιωματούχοι υπερασπίστηκαν σθεναρά το δίκτυο φιλανθρωπικών οργανώσεων και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, που οι ΗΠΑ και άλλες δυτικές κυβερνήσεις κατηγορούσαν για την χρηματοδότηση των τρομοκρατικών οργανώσεων και των δραστηριοτήτων τους (Thaler 2004, σ. 109). Γι' αυτό και δεν έκαναν, αρχικά, καμία σοβαρή προσπάθεια να περιορίσουν ή να μεταρρυθμίσουν τα προγράμματα madrassa σε όλη την Ασία (Sieff 2004, σ. 96).

Πολλοί Σαουδάραβες αντιλήφθηκαν τον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» ως τον πόλεμο κατά του Ισλάμ γενικά, και κατά της Σαουδικής Αραβίας ειδικότερα (Chanin και Gause III 2003, σ. 117). Συγκεκριμένες πρακτικές των ΗΠΑ, όπως για παράδειγμα η κράτηση χωρίς κατηγορία Αράβων (συμπεριλαμβανομένων και πολλών Σαουδαράβων) στις Ηνωμένες Πολιτείες έκαναν, ακόμα και αυτούς που έβλεπαν πιο ευνοϊκά τις ΗΠΑ, να αντιδράσουν αρνητικά (Στο ίδιο, σ. 117). Γενικότερα, είχε δημιουργηθεί στην Σαουδική Αραβία η αντίληψη ότι μεγάλο μέρος της αμερικανικής κοινωνίας έχει υιοθετήσει μια ανοιχτά εχθρική στάση απέναντι στο Ισλάμ. Αυτή η αντίληψη προέκυψε από σχόλια επιφανών θρησκευτικών προσωπικοτήτων των ΗΠΑ σχετικά με το Ισλάμ και τον Προφήτη Μωάμεθ κατά την περίοδο μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001 (Στο ίδιο, σ. 117).

Το Βασίλειο άλλαξε στάση τον Μάιο του 2003, καθώς τότε έγινε αντιληπτό από την ηγεσία της Σαουδικής Αραβίας ότι η διάδοση των ακραίων διδασκαλιών των Ουαχαμιπιδών αποτελούσε θεμελιώδη απειλή για την ασφάλειά της (Sieff 2004, σ. 96). Για μεγάλο χρονικό διάστημα, το καθεστώς της Σαουδικής Αραβίας αγνοούσε οποιαδήποτε ύπαρξη δικτύων της Αλ Κάιντα στο έδαφος της χώρας και, ως εκ τούτου, οποιοσδήποτε πιθανές επιθέσεις τέτοιων ομάδων στο Βασίλειο θεωρούνταν αδιανόητες (Silm 2007, σ. 532). Αυτό οφειλόταν στο γεγονός, ότι η Σαουδική Αραβία είναι η χώρα του Χαραμαϊν (των δύο ιερών προσκυνημάτων), καθώς και ο τόπος γέννησης και ταφής του Προφήτη. Επομένως, ήταν αδιανόητο για τους Σαουδάραβες να αμφισβητηθεί η νομιμότητά της ή να αμαυρωθεί το κύρος της με πράξεις βίας (Στο ίδιο, σ. 532). Με άλλα λόγια, πίστευαν ότι η ίδια η φύση της, ως φύλακα της θρησκείας, θα κέρδιζε τους επικριτές της.

Οι αντιλήψεις των Σαουδαράβων ανατράπηκαν, όταν η Αλ Κάιντα της Αραβικής Χερσονήσου (AQAP) εξαπέλυσε μια σειρά επιθέσεων εναντίον πολιτών, κυβερνητικών αξιωματούχων και ξένων υπηκόων στο Βασίλειο (Prados και Blanchard 2003, σ. 3-4). Ειδικότερα, στις 6 Μαΐου 2003 οι δυνάμεις ασφαλείας της Σαουδικής Αραβίας κατέσχεσαν ένα μεγάλο αριθμό όπλων, εκρηκτικών και πυρομαχικών, τα οποία προορίζονταν για

τρομοκρατικές επιθέσεις στην πρωτεύουσα (Silm 2007, σ. 531). Ωστόσο, στις 12 Δεκεμβρίου του 2003 τρομοκράτες επιτέθηκαν σε τρία συγκροτήματα κατοικιών στο Ριάντ (Garnata, Eshbiliah και al Hamrah). Στην επίθεση αυτή έχασαν την ζωή τους 35 άνθρωποι και τραυματίστηκαν 200 (Στο ίδιο, σ. 531). Οι επιθέσεις αυτές είχαν ως αποτέλεσμα η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας να επικεντρωθεί έντονα στην καταπολέμηση της εγχώριας τρομοκρατικής απειλής από την AQAP (Blanchard 2009, σ. 7).

Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι στην πραγματικότητα οι βασιλείς της Σαουδικής Αραβίας αποτέλεσαν στόχο για την Αλ Κάιντα πολύ πριν από τα γεγονότα του 2001. Ήδη από το 1991, η Αλ Κάιντα αντέδρασε έντονα στην ανάπτυξη των αμερικανικών στρατευμάτων στην αραβική χερσόνησο (Baxter και Simpson 2015, σ. 146). Επιπλέον, ο Μπιν Λάντεν και οι οπαδοί του κήρυξαν τον πόλεμο κατά των Ηνωμένων Πολιτειών το 1996, δήθεν για να εξασφαλίσουν την απόσυρση των αμερικανικών στρατευμάτων από την Αραβική Χερσόνησο και την ευρύτερη Μέση Ανατολή (Blanchard 2009, σ. 6-7).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. Η Διατήρηση της Συμμαχίας ΗΠΑ-Σαουδικής Αραβίας

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως για τον Walt, μια συμμαχία είναι πιθανόν να διατηρηθεί, όταν υφίσταται μεγάλη ασυμμετρία ισχύος στο εσωτερικό της, καθώς ένα ισχυρό κράτος εντός αυτής έχει την δυνατότητα να αναλάβει ένα δυσανάλογο μερίδιο του κόστους αποθαρρύνοντας με αυτόν τον τρόπο την διάλυση της. Επιπλέον, επισημαίνει ότι, εάν μια συμμαχία γίνει σύμβολο αξιοπιστίας και αποφασιστικότητας, τότε δεν ελλοχεύει ο κίνδυνος τα μέλη της να αμφισβητήσουν την αξιοπιστία των εταίρων τους. Αν και σπάνιο φαινόμενο, για τον Walt ομάδες συμφερόντων σε ένα ή περισσότερα κράτη-μέλη της συμμαχίας ενδέχεται να επιδιώξουν την διατήρηση της, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τα ιδιοτελή τους συμφέροντα. Επίσης, οι κοινές πολιτικές αξίες μεταξύ των κρατών-μελών της συμμαχίας καθώς και ένα υψηλό επίπεδο θεσμοθέτησης μπορούν επίσης να συμβάλλουν στην διατήρηση μιας συμμαχίας. Ωστόσο, ο Walt επισημαίνει ότι οι αλλαγές στο επίπεδο απειλών, η μείωση της αξιοπιστίας, αλλά και οι πολιτικές διεργασίες στο εσωτερικό των κρατών, ενδέχεται να αποτελέσουν παράγοντες κατάλυσης μιας συμμαχίας.

Όσον αφορά την συμμαχία της Σαουδικής Αραβίας με τις ΗΠΑ μετά την 11^η Σεπτεμβρίου, η σύγκληση των ενεργειακών συμφερόντων, καθώς και των συμφερόντων ασφαλείας των δύο χωρών, αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη πίσω από τη διατήρηση της συμμαχίας. Πιο συγκεκριμένα, η διασφάλιση της ελεύθερης ροής του πετρελαίου αποτελούσε το πιο σημαντικό συμφέρον των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή. Αποτέλεσμα αυτού ήταν να διατηρηθεί ο βασικός πυλώνας πάνω στον οποίο είχε χτιστεί εξ αρχής η σχέση των δύο χωρών "πετρέλαιο έναντι ασφάλειας". Η κυβέρνηση Μπους συνέχισε να βασίζεται στην Σαουδική Αραβία για την σταθεροποίηση της παγκόσμιας αγοράς πετρελαίου (Gordon 2003, σ. 163). Ενώ από την πλευρά της η Σαουδική Αραβία χρειαζόταν την βοήθεια των ΗΠΑ, για να εξασφαλίσει τη σταθερότητα της πετρελαιοπαραγωγού περιοχής του Κόλπου.

Όσον αφορά τον τομέα της ασφάλειας, οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001 και οι τρομοκρατικές επιθέσεις στο Ριάντ το 2003 έδειξαν και στις δύο χώρες ότι αντιμετώπιζαν μια κοινή απειλή. Η ανάγκη εξισορρόπησης έναντι αυτής της κοινής

απειλής συνέβαλε στην διατήρηση της συμμαχίας, καθώς και για τις δύο χώρες η απαλλαγή από την τρομοκρατία ήταν πλέον ένα μείζον ζήτημα. Μετά τις επιθέσεις στο Ριάντ, οι ΗΠΑ και η Σαουδική Αραβία συνεργάστηκαν στενά προκειμένου να καταπολεμήσουν από κοινού την τρομοκρατική απειλή. Οι δύο χώρες ενίσχυσαν την συνεργασία τους όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών, προκειμένου να βάλουν ένα τέλος στην χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Ταυτόχρονα, το Ιράν εξαιτίας της αυξημένης περιφερειακής επιρροής του, αλλά και των πυρηνικών φιλοδοξιών του αποτέλεσε και αυτό μια κοινή απειλή, που έπρεπε άμεσα να αναχαιτιστεί. Ωστόσο, η εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ το 2003 αυτόματα έκανε την σχέση των δύο χωρών πολύ πιο περίπλοκη, καθώς συνέβαλε στην αύξηση της επιρροής του Ιράν. Οι ΗΠΑ έγιναν, ξαφνικά, μια σημαντική πηγή ανασφάλειας για τη Σαουδική Αραβία, όταν εγκαθίδρυσαν μια φιλοϊρανική, σιιτική κυβέρνηση στη Βαγδάτη (Ottaway 2009, σ. 3).

4.1. Το εμπόριο πετρελαίου

Η Ουάσινγκτον θεωρεί σημαντικό στρατηγικό όφελος τη σταθερότητα της ενεργειακής παραγωγής του Περσικού Κόλπου, παρόλο που λαμβάνει σήμερα μόνο το 18% περίπου του εισαγόμενου πετρελαίου από την περιοχή. Επειδή οι κύριοι σύμμαχοί της, συμπεριλαμβανομένης της Ιαπωνίας και των δυτικοευρωπαϊκών χωρών, βασίζονται σε εισαγωγές από την περιοχή, και επειδή ο υψηλός όγκος εξαγωγών του Κόλπου έχει συμβάλει στη διατήρηση των παγκόσμιων τιμών του πετρελαίου σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, ωφελείται έτσι η εξαρτώμενη από το πετρέλαιο οικονομία των ΗΠΑ (Klare 2004, σ. 171). Αναμφίβολα, η Σαουδική Αραβία είναι ο σημαντικότερος παραγωγός πετρελαίου στον κόσμο. Οποιαδήποτε σημαντική διαταραχή στις σαουδαρβικές εξαγωγές πετρελαίου θα είχε καταστροφικές συνέπειες για την παγκόσμια οικονομία (Bowman 2005, σ. 100). Μάλιστα ένας εμφύλιος πόλεμος στη Σαουδική Αραβία θα μπορούσε να διαταράξει την παγκόσμια προμήθεια πετρελαίου σε τέτοιο βαθμό, που οι άλλοι παραγωγοί θα δυσκολεύονταν να επεκτείνουν την παραγωγή τους, για να αναπληρώσουν το μερίδιο της Σαουδικής Αραβίας, που διακόπηκε (Gholz και Press 2010, σ. 474).

Η Σαουδική Αραβία παραμένει, επίσης, ο μόνος “swingproducer” στην αγορά πετρελαίου, διότι είναι η μόνη πετρελαιοπαραγωγός χώρα με πλεονάζουσα παραγωγική

ικανότητα ενός έως δύο εκατομμυρίων βαρελιών ημερησίως. Ως εκ τούτου, είναι σε θέση να επηρεάσει την τιμή του πετρελαίου με τρόπο που μπορεί να βοηθήσει ή να βλάψει τις Ηνωμένες Πολιτείες και την παγκόσμια οικονομία (Cook και Indyk 2022, σ. 14-15). Εξαιτίας αυτού η Σαουδική Αραβία ασκεί τεράστια επιρροή στον καθορισμό της παγκόσμιας τιμής του πετρελαίου γεγονός, που καθιστά το Βασίλειο κυρίαρχο παίκτη στην παγκόσμια αγορά αργού πετρελαίου (Bowman 2005, σ. 101).

Επιπλέον, ελέγχοντας τα πετρέλαια του Κόλπου οι ΗΠΑ εξασφαλίζουν από την μια την ενεργειακή τους ασφάλεια, από την άλλη τους δίνεται η δυνατότητα να αντιμετωπίσουν ανερχόμενες δυνάμεις (Al-Qahtani 2019, σ. 9). Επίσης, οι ΗΠΑ επιθυμούν να διατηρήσουν το πετρέλαιο υπό τον έλεγχό τους λόγω της αυξανόμενης παγκόσμιας κατανάλωσης των διεθνών δυνάμεων (Κίνα, Ιαπωνία και Δυτική Ευρώπη). Οι ΗΠΑ θέλουν να ελέγχουν το πετρέλαιο του Κόλπου, για να ελέγχουν τις πηγές ενέργειας αυτών των χωρών. Αυτή η πολιτική των ΗΠΑ εν μέρει δείχνει ότι λαμβάνουν υπόψη τους και την ισορροπία ισχύος στην δημιουργία συμμαχιών.

Ειδικότερα, ο Κόλπος είναι μια από τις κύριες περιοχές επιρροής των ΗΠΑ. Επιδιώκουν πάντα να είναι παρούσες στην περιοχή αυτή λόγω του αμερικανικού δόγματος και της σημασίας της στην αμερικανική στρατηγική (Στο ίδιο, σ. 8-9). Η περιοχή του Κόλπου είναι σημαντική για τα ενεργειακά της αποθέματα, είναι, επίσης, μια στρατηγική στρατιωτική βάση επιχειρήσεων, ενώ είναι και μια περιοχή επιρροής της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ μέσω των σχέσεων της χώρας με χώρες, όπως η Σαουδική Αραβία (Στο ίδιο, σ. 16).

Η πετρελαϊκή κρίση του 2008 είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του ρόλου, που οι Ηνωμένες Πολιτείες αναμένουν από τη Σαουδική Αραβία να διαδραματίσει όσον αφορά την σταθεροποίηση της αγοράς πετρελαίου, το οποίο αναδεικνύει παράλληλα τον βαθμό αλληλεξάρτησης των δύο χωρών. Η κρίση αυτή προκλήθηκε εξαιτίας της αυξημένης ζήτησης για πετρέλαιο από τις αναδυόμενες οικονομίες. Ο πρόεδρος Μπους εκείνη την περίοδο έκανε αρκετές επισκέψεις και παρακλήσεις μείωσης της τιμής του πετρελαίου στο Βασίλειο, οι οποίες όμως, αρχικά, δεν εισακούστηκαν. Η Σαουδική Αραβία, τελικά, μείωσε την τιμή και οι οικονομίες του κόσμου ανέκαμψαν σιγά σιγά (Grey 2017, σ. 327). Εκτός από τη συνεργασία της με την Αμερική, η Σαουδική Αραβία δεν είχε κανένα απολύτως κίνητρο να αυξήσει την παραγωγή πετρελαίου, καθώς επωφελούνταν από την άνοδο των τιμών. Παρ' όλα αυτά, η Σαουδική Αραβία μείωσε την τιμή, καθώς δεν θα είχε κανένα οικονομικό, στρατιωτικό ή πολιτικό όφελος από μια πετρελαϊκή κρίση εις βάρος των ΗΠΑ.

Η πετρελαϊκή κρίση του 2008 είναι, επίσης, ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, το οποίο αποδεικνύει την θεωρία του Walt, ότι μια συμμαχία μπορεί επίσης να επιβιώσει, επειδή ομάδες συμφερόντων σε ένα ή περισσότερα κράτη-μέλη τις χρειάζονται, για να υποστηρίξουν τα ιδιοτελή τους συμφέροντα, παρόλο που η συμμαχία ενδέχεται να μην είναι προς το συμφέρον της ευρύτερης κοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα, η στενή συμμαχία μεταξύ Ουάσιγκτον και Ριάντ έχει επιδιωχθεί από τις ελίτ και των δύο πλευρών, παρά την ελάχιστη υποστήριξη που έχει λάβει από το ευρύ κοινό των δύο χωρών (Bahgat 2004, σ. 57). Η Ουάσιγκτον χρειάζεται το σαουδαραβικό πετρέλαιο και το Ριάντ βασίζεται στην προστασία των ΗΠΑ.

4.2. Γεωπολιτικοί παράγοντες

Τρομοκρατία

Στους μήνες που ακολούθησαν την 11^η Σεπτεμβρίου, η κριτική στη Σαουδική Αραβία ήταν ευρέως διαδεδομένη, ωστόσο αυτό δεν επηρέασε την αμερικανική κυβέρνηση, η οποία συνέχισε να συνεργάζεται με το Βασίλειο. Η κυβέρνηση Μπους χρειαζόταν τα καθεστώτα της Μέσης Ανατολής συμπεριλαμβανομένου και αυτού της Σαουδικής Αραβίας, καθώς ήταν αναντικατάστατα στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας (Gordon 2003, σ. 163).

Οι ανησυχίες των ΗΠΑ σχετικά με τη σαουδαραβική πολιτική στρέφονταν κυρίως γύρω από δύο σημαντικά ζητήματα, αυτό της επίσημης κρατικής ιδεολογίας και αυτό της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (Ashraf 2007, σ. 99-100). Μετά τις επιθέσεις του Μαΐου 2003, η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας ασχολήθηκε πιο σοβαρά με τη μείωση της ροής κεφαλαίων, που τροφοδοτούσαν τους τραπεζικούς λογαριασμούς γνωστών τρομοκρατών. Συγκεκριμένα, η κυβέρνηση εφάρμοσε μια σειρά νόμων που καθιστούσαν πολύ πιο δύσκολη τη διεθνή διακίνηση χρημάτων για τους πολίτες της, θέτοντας τις φιλανθρωπικές οργανώσεις υπό τον έλεγχο των κρατικών ρυθμιστικών αρχών, προκειμένου να αυξηθεί η διαφάνεια και η λογοδοσία (Bronson 2005, σ. 126). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το κλείσιμο του Ισλαμικού Ιδρύματος al-Haramain, εξαιτίας της σύνδεσής του με την τρομοκρατία. Επιπλέον, τα περιουσιακά του στοιχεία, μαζί με τα περιουσιακά στοιχεία άλλων φιλανθρωπικών οργανώσεων της Σαουδικής Αραβίας, συγχωνεύθηκαν σε μια νέα οργάνωση που ονομάστηκε Saud National Commission for Relief and Charity Work Abroad (Prados 2006, σ. 3).

Η Σαουδική Αραβία ίδρυσε, επίσης, τη Σαουδαραβική Ομάδα Καταπολέμησης Οικονομικού Εγκλήματος (Saudi Anti-Financial Crime Unit, SAFCU) για τη διερεύνηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και την ανταλλαγή πληροφοριών με τη διεθνή κοινότητα. Ταυτόχρονα, δημιούργησε και μια μόνιμη επιτροπή για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας ως όργανο χάραξης πολιτικής υψηλού επιπέδου (Ashraf 2007, σ. 105-106). Επιπλέον, ζητήθηκε από τους ριζοσπαστικούς κληρικούς να μετριάσουν τα φλογερά κηρύγματά τους, ενώ περισσότεροι από 2.000 είτε έχασαν το δικαίωμα να κηρύττουν είτε υποβλήθηκαν σε προγράμματα "επανεκπαίδευσης" (Bronson 2005, σ. 126).

Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου, η απειλή της τρομοκρατίας έγινε ένας κρίσιμος παράγοντας, που ενίσχυσε τη θεσμοποίηση της συμμαχίας των δύο χωρών. Η ανάγκη για συντονισμένες προσπάθειες στην καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και στην ανταλλαγή πληροφοριών, ανάγκασαν τις δύο χώρες να εμβαθύνουν την σχέση τους και να αναλάβουν κοινές δράσεις. Τον Αύγουστο του 2003, οι ΗΠΑ και η Σαουδική Αραβία κατέληξαν σε συμφωνία για τη σύσταση μιας κοινής ομάδας δράσης με έδρα τη Σαουδική Αραβία για την παρακολούθηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η ειδική ομάδα, που αποτελείται από εκπροσώπους του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ, του FBI και άλλων αμερικανικών υπηρεσιών, θα έλεγχε τραπεζικούς λογαριασμούς, αρχεία υπολογιστών και άλλα οικονομικά δεδομένα, ώστε να εντοπίσει τη ροή κεφαλαίων προς τις τρομοκρατικές οργανώσεις και να τη διακόψει (Prados 2006, σ. 4). Τέλος, το 2008 οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Σαουδική Αραβία υπέγραψαν μια διμερή συμφωνία για τεχνική συνεργασία για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Βάσει της συμφωνίας, οι ΗΠΑ παρέχουν συμβούλους, οι οποίοι χρηματοδοτούνται από τη Σαουδική Αραβία, για να συνδράμουν σε μέτρα ασφαλείας (Blanchard 2014, σ. 6).

Ιράν

Τόσο οι ΗΠΑ όσο και η Σαουδική Αραβία μοιράζονται τις ίδιες ανησυχίες αναφορικά με την επιρροή και τις δραστηριότητες του Ιράν στη Μέση Ανατολή. Η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ απέναντι στο Ιράν κατά την προεδρία Μπους χαρακτηρίστηκε από ένταση, καθώς ο πρόεδρος Μπους το συμπεριέλαβε στον Άξονα του Κακού σε ομιλία του ενώπιον του Κογκρέσου το 2002 (Al-Qahtani 2019, σ. 11). Οι ΗΠΑ προσπάθησαν να αποσταθεροποιήσουν το καθεστώς του Ιράν, υποστηρίζοντας αντιπολιτευτικές ομάδες του εξωτερικού, το κατηγόρησαν, επίσης, ότι παρεμβαίνει στις εσωτερικές υποθέσεις του Ιράκ - παρέχοντας όπλα

σε σιιτικές ιρακινές ομάδες - και προσπάθησαν να υποκινήσουν τη διεθνή κοινότητα εναντίον του (Al-Qahtani 2019, σ. 11-12).

Από την άλλη, η Σαουδική Αραβία αισθάνεται ότι απειλείται από αυτό που αντιλαμβάνεται ως ηγεμονικές τάσεις του Ιράν, οι οποίες για την Σαουδική Αραβία περιλαμβάνουν την ανάπτυξη πυρηνικών όπλων από το Ιράν και τη δημιουργία ενός σιιτικού τόξου, που θα αποτελείται από αυτό, το Ιράκ, τη Συρία και το Λίβανο (Seznec 2013, σ. 1). Οι φόβοι της Σαουδικής Αραβίας δεν είναι αβάσιμοι, από την επανάστασή του 1979 το Ιράν προσπάθησε συστηματικά να εκμεταλλευτεί τις θρησκευτικές διαιρέσεις, τις τοπικές συγκρούσεις και τους αδύναμους κυβερνητικούς θεσμούς σε ολόκληρο τον αραβικό κόσμο για να ενισχύσει την επιρροή του (Cook και Indyk 2022, σ. 17).

Το περιβάλλον ασφαλείας της Σαουδικής Αραβίας έχει σαφέστατα επιδεινωθεί λόγω της αυξανόμενης απειλής από το Ιράν. Η πτώση του Σαντάμ Χουσεϊν έδωσε την ευκαιρία στους Ιρανούς να εμβαθύνουν την επιρροή τους στο Ιράκ μέσω της εκεί σιιτικής πλειοψηφίας. Ειδικότερα, όταν αποχώρησαν οι ΗΠΑ από το Ιράκ άφησαν τη χώρα στα χέρια μιας νέας σιιτικής ηγεσίας και ενός πρωθυπουργού, που ήταν σαφώς υπόχρεος στην Τεχεράνη (Στο ίδιο, σ. 8). Αυτό ήταν το χειρότερο δυνατό σενάριο για το Ριάντ.

Αντικειμενικά το Ιράν μπορεί να θεωρηθεί σοβαρή απειλή για τη Σαουδική Αραβία. Είναι ένα πολιτικά και στρατιωτικά ισχυρό κράτος, που δρα ανεξάρτητα από τη Δύση, και ένας ισχυρός παίκτης στην περιοχή της Μέσης Ανατολής μέσω της ευρείας απήχησής του στις σιιτικές παραστρατιωτικές ομάδες (Erdogan 2022, σ. 9). Επιπλέον, αν λάβουμε υπόψη τη γεωγραφική εγγύτητα του με τη Σαουδική Αραβία, την επιθετική του ρητορική προς αυτή, αλλά και τις επιθετικές του ικανότητες, το Ιράν διαθέτει ένα εκτεταμένο οπλοστάσιο βαλλιστικών πυραύλων και το δικό του στρατιωτικό-βιομηχανικό σύμπλεγμα (Nejad 2017), γίνεται αντιληπτό γιατί η Σαουδική Αραβία θεωρεί ότι η απειλή είναι γι' αυτή τεράστια.

Ο μεγάλος, ωστόσο, φόβος των Σαουδαράβων είναι η πιθανότητα το Ιράν να αποκτήσει την ικανότητα δημιουργίας πυρηνικών όπλων, καθώς κάτι τέτοιο θα εξασφαλίσει την ηγεμονία του στην περιοχή (Seznec 2013, σ. 3). Η αποτροπή της εξάπλωσης των πυρηνικών όπλων αποτελεί κεντρικό συμφέρον των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή. Εν μέρει, η πολιτική αυτή σκοπεύει να αποτρέψει οποιοδήποτε εχθρικό κράτος από το να αποκτήσει αρκετή ισχύ, ώστε να απειλήσει τα συμφέροντα των ΗΠΑ όσον αφορά την ασφάλεια του πετρελαίου (Byman και Moller 2016, σ. 13). Η Τεχεράνη χρηματοδοτεί μια σειρά από τρομοκρατικές και επαναστατικές ομάδες και πολλοί αναλυτές φοβούνται ότι θα γίνει πιο επιθετική, καθώς η

πυρηνική της ικανότητα θα λειτουργήσει αποτρεπτικά στις συμβατικές στρατιωτικές επιθέσεις. Έτσι, ένα πυρηνικό Ιράν θα μπορούσε να αποτελέσει κίνδυνο αύξησης της τρομοκρατίας και της υποστήριξης των εξεγέρσεων (Byman και Moller 2016, σ. 14).

Στα πλαίσια του περιφερειακού ανταγωνισμού για την ηγεσία στη Μέση Ανατολή, η συμπόρευση δεν αποτέλεσε ποτέ επιλογή για τη Σαουδική Αραβία. Η υποχώρηση και η προσαρμογή στην απόφαση του Ιράν να αποκτήσει πυρηνικά όπλα δεν συνάδει με την εξωτερική πολιτική του Βασιλείου έναντι του αντιπάλου του. Αντιθέτως το Ριάντ, προκειμένου να αντιμετωπίσει το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα, επέλεξε να εξισορροπήσει την απειλή του Ιράν, ζητώντας εξωτερική βοήθεια από τις Ηνωμένες Πολιτείες και θέτοντας τα θεμέλια του δικού του πυρηνικού προγράμματος (Tzempin κ. συν. 2015, σ. 195-196).

Η Σαουδική Αραβία χρειάζεται τη σύμπραξη των Ηνωμένων Πολιτειών, οι οποίες είναι σήμερα η μόνη παγκόσμια δύναμη, που είναι σε θέση να της προσφέρει μια σειρά από στρατηγικές και πολιτικές δυνατότητες πολύ μεγαλύτερες από εκείνες των αντιπάλων της (Shavit και Guzansky 2021, σ. 4). Πράγματι, η Ουάσινγκτον παρέμεινε υπερβολικά προσκολλημένη στην δαπανηρή συνεργασία της με τη Σαουδική Αραβία και εξακολουθεί να επωμίζεται δυσανάλογο μερίδιο του κόστους της εγγύησης της ασφάλειάς της (Juneau 2020, σ. 391). Αυτό συνάδει με την θεωρία του Walt, καθώς για αυτόν, ένας ηγεμόνας έχει την δυνατότητα να αποθαρρύνει τη διάλυση της συμμαχίας αναλαμβάνοντας ένα δυσανάλογο μερίδιο του κόστους, προσφέροντας υλικά κίνητρα για να κάνει την ευθυγράμμιση πιο ελκυστική. Αυτή η ανισότητα ισχύος έχει συμβάλει στη διατήρηση της συμμαχίας, καθώς η Σαουδική Αραβία επωφελείται από την ομπρέλα ασφαλείας που της παρέχουν οι Ηνωμένες Πολιτείες.

Απόδειξη αυτού είναι το γεγονός ότι ο στρατός της Σαουδικής Αραβίας προσβλέπει πάντα στις Ηνωμένες Πολιτείες όσον αφορά στην αντιμετώπιση των εχθρών του Βασιλείου, ιδίως του Ιράν. Μάλιστα, η βάση του Πολεμικού Ναυτικού των ΗΠΑ στο Μπαχρέιν και η βάση της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ στο Κατάρ είναι βάσεις που προορίζονται για την προστασία των πετρελαιοπαραγωγών περιοχών και των θαλάσσιων οδών του Κόλπου, αλλά και της ίδιας της Σαουδικής Αραβίας (Seznec 2013, σ. 3). Στο πλαίσιο της συμμαχίας ΗΠΑ-Σαουδικής Αραβίας, η συμπόρευση είναι εμφανής εν μέρει στην εξάρτηση της Σαουδικής Αραβίας από τις ΗΠΑ για στρατιωτική υποστήριξη.

Πόλεμος Ιράκ

Η Σαουδική Αραβία αντιτάχθηκε στην επιχείρηση "Ιρακινή Ελευθερία" (Operation Iraqi Freedom) υπό την ηγεσία των ΗΠΑ και στις 19 Μαρτίου του 2003 ο βασιλιάς Φαχντ ανακοίνωσε ότι η Σαουδική Αραβία "δεν θα συμμετάσχει με κανέναν τρόπο" στον πόλεμο (Prados 2006, σ. 6). Παρ' όλα αυτά, η Σαουδική Αραβία παρείχε ουσιαστική υποστήριξη στις Ηνωμένες Πολιτείες στον πόλεμο κατά του Σαντάμ Χουσεΐν, παρά τις έντονες επιφυλάξεις που είχε. Οι Σαουδάραβες θεωρούσαν τον Σαντάμ απειλή, αλλά όσο η Ουάσινγκτον ήταν διατεθειμένη να τον αναχαιτίσει, δεν ανησυχούσαν ιδιαίτερα. Από τη σκοπιά του Ριάντ, ακόμη και στην αποδυναμωμένη κατάστασή του από τις διεθνείς κυρώσεις, ο Σαντάμ εξακολουθούσε να λειτουργεί ως απαραίτητο αντίβαρο στην Τεχεράνη (Cook και Indyk 2022, σ. 7).

Ειδικότερα, όσον αφορά τον πόλεμο του Ιράκ η Σαουδική Αραβία ήθελε σαφέστατα να διατηρήσει τους στενούς δεσμούς της με τις Ηνωμένες Πολιτείες, ωστόσο το καθεστώς έπρεπε, επίσης, να λάβει υπόψη ότι η κοινωνία της χώρας ήταν συντριπτικά αντίθετη προς τον πόλεμο. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η χώρα να μην συμμαχήσει ανοιχτά με τις ΗΠΑ, αλλά να τις υποστηρίξει με τέτοιο τρόπο που θα ήταν εύλογο να αρνηθεί οποιαδήποτε συμμετοχή ή παροχή βοήθειας (Gause III 2003, σ. 304).

Ο Walt επισημαίνει ότι ένα κράτος μπορεί να ευθυγραμμιστεί με την κυρίαρχη πλευρά σε έναν πόλεμο προκειμένου να επωφεληθεί από τα λάφυρα της νίκης. Το Ιράκ σε καμία περίπτωση δεν αποτελούσε εκείνη την περίοδο απειλή για την Σαουδική Αραβία (Στο ίδιο, σ. 303). Ο λόγος για τον οποίο η Σαουδική Αραβία εν τέλει συνεργάστηκε με τις ΗΠΑ είναι επειδή ήθελε να διατηρήσει τους ισχυρούς δεσμούς της με το ισχυρότερο κράτος του κόσμου.

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, σύμφωνα με τον Walt μια συμμαχία μπορεί να καταλυθεί, εάν τα μέλη της αρχίσουν να αμφισβητούν την δέσμευση των συμμάχων τους. Οι φόβοι της Σαουδικής Αραβίας, αναφορικά με την αξιοπιστία των ΗΠΑ, συσσωρεύθηκαν σταδιακά τα χρόνια μετά την 11^η Σεπτεμβρίου, αρχής γενομένης από την εισβολή του προέδρου Μπους το 2003 στο Ιράκ, την οποία οι Σαουδάραβες προσπάθησαν να αποτρέψουν (Jacobs 2023). Παρ' όλα αυτά, η συμμαχία με τις Ηνωμένες Πολιτείες είναι ζωτικής στρατηγικής σημασίας για το καθεστώς της Σαουδικής Αραβίας, καθώς αποτελεί έναν από τους κεντρικούς πυλώνες πάνω στους οποίους στηρίζεται η εξουσία της βασιλικής οικογένειας (Hernandez 2020, σ. 211). Η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας δεν φαίνεται να έχει άλλη εναλλακτική λύση από μια στενή συνεχή σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι Σαουδάραβες έχουν μια μακροχρόνια συμπεριφορά συμπόρευσης, που δεν πρόκειται να αλλάξει, ανεξάρτητα από το

ποιος βρίσκεται στην εξουσία στο Βασίλειο (Alterman 2005, σ. 3). Με άλλα λόγια, ο πόλεμος του Ιράκ φωτογραφίζει απόλυτα τον ρόλο που μπορεί να παίξει μια ομάδα συμφερόντων στην επιβίωση μιας συμμαχίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Χωρίς αμφιβολία η στενή σχέση του Βασιλείου της Σαουδικής Αραβίας και των Ηνωμένων Πολιτειών κατά τον 20^ο αιώνα διαμορφώθηκε έχοντας ως βάση τη συμφωνία "πετρέλαιο έναντι ασφάλειας". Ειδικότερα, οι ΗΠΑ παρείχαν στο Βασίλειο στρατιωτική υποστήριξη και εγγυήσεις ασφάλειας και ως αντάλλαγμα η Σαουδική Αραβία προσέφερε στις ΗΠΑ ελεύθερη πρόσβαση στα τεράστια πετρελαϊκά της αποθέματα. Η σχέση των δύο χωρών ενισχύθηκε περαιτέρω κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου εξαιτίας της αντίληψης κοινών απειλών.

Ο κουμμουνισμός γενικότερα, αλλά και η Σοβιετική Ένωση ειδικότερα, αποτέλεσαν απειλή και για τις δύο χώρες, φέρνοντας τις ακόμα πιο κοντά. Επιπλέον, η ιρακινή επανάσταση δημιούργησε άλλον έναν δυνητικό αντίπαλο, το Ιράν, το οποίο αποτέλεσε και αποτελεί μια πραγματική απειλή και για τις δύο χώρες, αλλά πολύ περισσότερο για την Σαουδική Αραβία. Η γεωγραφική εγγύτητα, καθώς και οι επιθετικές ικανότητες και προθέσεις του Ιράν το καθιστούν υπαρξιακή απειλή για την Σαουδική Αραβία. Έτσι, το ενδεχόμενο σύγκρουσης με τα γειτονικά κράτη, όπως το Ιράν, επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τις αντιλήψεις των Σαουδαράβων και συνέβαλε στην απόφαση τους να συμμαχήσουν με τις ΗΠΑ.

Αν και η σχέση των δύο χωρών είχε κατά τον 20^ο αιώνα περάσει σοβαρές κρίσεις, όπως κατά την πετρελαϊκή κρίση του 1973, καμία δεν συγκρίνεται με αυτή της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Οι επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου σαφέστατα επιδείνωσαν τις σχέσεις των δύο χωρών, αφού δεκαπέντε από τους δεκαεννέα αεροπειρατές, που συμμετείχαν σε αυτές, ήταν πολίτες της Σαουδικής Αραβίας. Η κριτική που ασκήθηκε στο Βασίλειο ήταν σφοδρή. Το Βασίλειο επικρίθηκε για την στάση του απέναντι στην τρομοκρατία, καθώς κατηγορήθηκε για συμμετοχή στην τρομοκρατία ή για χρηματοδότηση της, και αναμφίβολα, η αξιοπιστία του ως σύμμαχου τέθηκε υπό αμφισβήτηση.

Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι οι σχέσεις των δύο χωρών ήταν τεταμένες μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, καμία από τις δύο πλευρές δεν επιθύμησε πραγματικά να βάλει τέλος στη σχέση. Οι ρεαλιστικοί στόχοι των ΗΠΑ στον Κόλπο επικράτησαν έναντι της κατακραυγής εκείνων που έβλεπαν τις χώρες του Κόλπου ως εχθρούς (Al-Qahtani 2019, σ. 16). Παράλληλα και η αντίληψη των κοινών απειλών, όπως η διεθνής τρομοκρατία και η ανάγκη εξισορρόπησης έναντι αυτών, συνέβαλε στην διατήρηση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης μεταξύ των δύο αυτών εθνών.

Για τον Walt τα κράτη δεν συμμαχούν έχοντας ως βάση αποκλειστικά την κατανομή της ισχύος, όπως υποστηρίζει η θεωρία ισορροπίας ισχύος, αντίθετα δημιουργούν συμμαχίες ανάλογα με την αντίληψή τους για την απειλή που συνιστούν άλλα κράτη. Αυτή η αντίληψη της απειλής δεν αφορά μόνο τις στρατιωτικές δυνατότητες, αλλά περιλαμβάνει και τις προθέσεις και τη φύση της δυνητικής απειλής. Ο Walt κατέληξε, επίσης, στο συμπέρασμα ότι η κοινή ιδεολογία, η παροχή εξωτερικής βοήθειας και η διεθνής διείσδυση από μόνες τους δεν αποτελούν επαρκές μέσο δημιουργίας συμμαχιών, ωστόσο μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση τους.

Ο Walt διερεύνησε, επιπλέον, τους παράγοντες που συμβάλλουν στην διατήρηση μιας συμμαχίας, αλλά και τους λόγους για τους οποίους μια υπάρχουσα συμμαχία καταλύεται. Από την μία, οι αλλαγές στο επίπεδο απειλών, η αμφισβήτηση της αξιοπιστίας των συμμάχων, αλλά και οι πολιτικές διεργασίες στο εσωτερικό των κρατών, που οδηγούν στον επαναπροσδιορισμό συμφερόντων, ενδέχεται να αποτελέσουν παράγοντες κατάλυσης μιας συμμαχίας. Από την άλλη, η μεγάλη ασυμμετρία ισχύος στο εσωτερικό της συμμαχίας, οι παρόμοιες πολιτικές αξίες των μελών της, η διατήρηση της αξιοπιστίας της, καθώς και το επίπεδο θεσμοθέτησης της είναι παράγοντες διατήρησης μιας συμμαχίας. Επιπλέον, ομάδες συμφερόντων σε ένα ή περισσότερα κράτη-μέλη της συμμαχίας ενδέχεται να επιδιώξουν την διατήρηση της, προκειμένου να εξυπηρετήσουν τα ιδιοτελή τους συμφέροντα.

Λαμβάνοντας λοιπόν όλα αυτά υπόψη, είναι εμφανές ότι η συμμαχία της Σαουδικής Αραβίας με τις ΗΠΑ επιβεβαιώνει την θεωρία του Walt όσον αφορά στη δημιουργία συμμαχιών. Η ανάγκη εξισορρόπησης έναντι των κοινών απειλών συνέβαλε στην δημιουργία της συμμαχίας, η οποία στην συνέχεια ενισχύθηκε χάρη στην παροχή βοήθειας των ΗΠΑ στην Σαουδική Αραβία. Για τον Walt, οι συμμαχίες είναι ισχυρότερες και διαρκούν περισσότερο, όταν τα κράτη συμμαχούν και εξισορροπούν έναντι απειλών, γι' αυτό και η συμμαχία των δύο χωρών παρέμεινε σταθερή κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Η μακροχρόνια ευθυγράμμιση της Σαουδικής Αραβίας με τις ΗΠΑ οφείλεται στο γεγονός ότι παρείχε στο Βασίλειο της Σαουδικής Αραβίας εγγύηση έναντι των εχθρικών γειτόνων της, όπως η Αίγυπτος, η Νότια Υεμένη και το Ιράν (Walt 1987, σ. 158).

Πρόκειται για μια σχέση που δεν εδράζεται σε κάποια κοινή ιδεολογία ή κουλτούρα, αλλά στα κοινά κρατικά συμφέροντα. Υπάρχει πολύ μικρή ομοιότητα μεταξύ των αμερικανικών αξιών και εκείνων της Σαουδικής Αραβίας, αλλά τα δύο έθνη χρειάζονται το ένα το άλλο. (Bahgat 2004, σ. 57). Τα αμοιβαία οφέλη, που προσφέρει η συμμαχία στα δύο μέρη,

ήταν αυτά που κράτησαν την συμμαχία ζωντανή μετά την 11^η Σεπτεμβρίου. Οι κοινές απειλές, όπως η τρομοκρατία και η άνοδος των περιφερειακών δυνάμεων, συνέβαλαν στην ευθυγράμμιση των συμφερόντων των δύο εθνών. Η αυξημένη επίσημη αντιτρομοκρατική συνεργασία και οι κοινές ανησυχίες για την εξωτερική πολιτική του Ιράν παρείχαν μια νέα στρατηγική λογική για τις σχέσεις ασφαλείας ΗΠΑ-Σαουδικής Αραβίας από το 2003 και μετά.

Τα παραπάνω εμπειρικά δεδομένα επιβεβαιώνουν ορισμένους από τους παράγοντες διατήρησης συμμαχίας του Walt. Ειδικότερα, οι στρατιωτικές και πολιτικές δυνατότητες των ΗΠΑ, η ανάγκη του καθεστώτος της Σαουδικής Αραβίας για προστασία, καθώς και η ανάγκη για μια ενισχυμένη συνεργασία στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας, συνέβαλαν στην επιβίωσή της. Για τον Walt, οι συμμαχίες που διαθέτουν κάποια από αυτά τα χαρακτηριστικά προσαρμόζονται πιο εύκολα στις νέες συνθήκες και είναι καλύτερα εξοπλισμένες για να χειριστούν τις συγκρούσεις συμφερόντων, που αναπόφευκτα προκύπτουν (Walt 1997, σ. 170). Εντούτοις, η εισβολή στο Ιράκ κλόνησε την σχέση και μείωσε την αξιοπιστία των Ηνωμένων Πολιτειών στα μάτια των Σαουδαράβων συμμάχων τους. Για τον Walt μια τέτοια εξέλιξη θα κατέλυε την συμμαχία, ωστόσο κάτι τέτοιο δεν συνέβη στην προκειμένη περίπτωση, καθώς η Σαουδική Αραβία έχει λίγες αξιόπιστες εναλλακτικές λύσεις έναντι της αμερικανικής ομπρέλας ασφαλείας (Cook και Indyk 2022, σ. 2).

Το γεγονός ότι το καθεστώς της Σαουδικής Αραβίας χρειάζεται τις ΗΠΑ, προκειμένου να παραμείνει στην εξουσία και να αντιμετωπίσει τους εσωτερικούς και εξωτερικούς του εχθρούς, συνέβαλε σαφέστατα στην επιβίωση της συμμαχίας. Η στάση του Βασιλείου στον πόλεμο του Ιράκ, αλλά η στροφή 180 μοιρών μετά τις επιθέσεις στο Ριάντ το 2003 είναι ενδεικτικές. Η συμμαχία με τις ΗΠΑ είναι κομβικής σημασίας για το καθεστώς της Σαουδικής Αραβίας, καθώς αυτό προσβλέπει στις ΗΠΑ για την παραμονή του στην εξουσία και την προστασία του.

Καταλήγοντας, η σχέση των Ηνωμένων Πολιτειών με την Σαουδική Αραβία μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου θα μπορούσε κάλλιστα να χαρακτηριστεί ως πολύπλοκη. Αν και τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου σαφέστατα επιβάρυναν τη συμμαχία των δύο χωρών, τα επόμενα χρόνια, ωστόσο, έδειξαν ότι τα θεμέλια πάνω στα οποία έχει χτιστεί η συμμαχία είναι ανθεκτικά, καθώς αυτή εδράζεται σε κοινά συμφέροντα. Παρά τις δυσκολίες, η κυβέρνηση της Σαουδικής Αραβίας δεν έχει άλλη επιλογή από το να συνεχίσει να διατηρεί στενή σχέση με την κυβέρνηση των ΗΠΑ και η κυβέρνηση των ΗΠΑ δεν έχει άλλη επιλογή από το να κάνει το ίδιο με τους Σαουδάραβες. Δεν είναι μόνο θέμα κοινών συμφερόντων και

κοινών εχθρών, αλλά και της έλλειψης μιας πραγματικής εναλλακτικής λύσης (Alterman 2005, σ. 21).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Alterman, J. (2005) “Don't Stand So Close to Me: The War on Terror and US-Saudi Relations”, στο: *Center for Strategic and International Studies*, Τόμος 13, σελ. 1-22
- Al-Qahtani, F. (2019) “Continuity and change in United States’ foreign policy towards Gulf region after the events of September 11th, 2001: A comparative vision between the Bush and Obama administrations”, στο: *Review of Economics and Political Science*, Τόμος 4, τεύχος 1, σελ. 2-19. <https://doi.org/10.1108/reps-10-2018-006> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Alyas, F. (2018) “U.S.-Saudi Arabia Relations.”, *Council on Foreign Relations*, 7 Δεκεμβρίου <https://www.cfr.org/backgrounders/us-saudi-arabia-relations> (πρόσβαση 22/01/2024).
- Ashraf, A. A. (2007) “Transnational cooperation on anti-terrorism: a comparative case study of Saudi Arabia and Indonesia”, στο: *Perceptions: Journal of International Affairs*, Τόμος 12, τεύχος 3, σελ. 91-121.
- Aziz, G. A. A. (2019) “The Saudi–US Alliance challenges and resilience, 2011: 2019”, στο: *Review of Economics and Political Science* (ahead-of-print), Τόμος 8, τεύχος 3, σελ. 208-225. <https://doi.org/10.1108/REPS-04-2019-0057> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Bahgat, G. (2004), “SAUDI ARABIA AND THE WAR ON TERRORISM”, στο: *Arab Studies Quarterly*, Τόμος 26, τεύχος 1, σελ. 51–63. <http://www.jstor.org/stable/41858472> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Baxter, K., και Simpson, K. (2015) “The United States and Saudi Arabia through the Arab Uprisings”, στο: *Global Change, Peace & Security*, Τόμος 27, τεύχος 2, σελ. 139-151. <http://dx.doi.org/10.1080/14781158.2015.1019845> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Blanchard, C. M. (2009) *Saudi Arabia: background and US relations*, Congressional Research Service, Τόμος 22
- Blanchard, C. M. (2014) *Saudi Arabia: background and US relations*, Congressional Research Service, Τόμος 22
- Bowman, B. L. (2005) “Realism and Idealism: US Policy toward Saudi Arabia, from the Cold War to Today” στο: *The US Army War College Quarterly: Parameters*, Τόμος

35, τεύχος 4, σελ. 91-105. <https://doi.org/10.55540/0031-1723.2274> (πρόσβαση 30/01/2024)

- Bronson, R. (2005) “Rethinking religion: the legacy of the US-Saudi relationship”, στο: *Washington Quarterly*, Τόμος 28, τεύχος 4, σελ. 119-137.
- Byman, D., και Moller, S. B. (2016) “The United States and the Middle East: interests, risks, and costs”, στο: *J. Suri, & B. Valentino, Sustainable Security: Rethinking American National Security Strategy*, σελ. 263-309.
- Chanin, C., και Gause III, F. G. (2003) “Us-Saudi relations: Bump in the road or end of the road?”, στο: *Middle East Policy*, Τόμος 10, τεύχος 4, σελ. 116-125.
- Chanin, C., και Gause III, F. G. (2004) “US-Saudi relations: a rocky road”, στο: *Middle East Policy*, Τόμος 11, τεύχος 4, σελ. 26-36.
- Cook, S. A., και Indyk, M. (2022) “The Case for a New US-Saudi Strategic Compact”, στο: *Council on Foreign Relations*, τεύχος 94, σελ. 1-50
- Erdogan, A. (2022) “Saudi foreign policy doctrine post-2011: The Iranian factor and balance of threat”, στο: *Digest of Middle East Studies*, Τόμος 31, τεύχος 1, σελ. 6-24. <https://doi.org/10.1111/dome.12256> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Gause III, F. (2003) “Balancing what? Threat perception and alliance choice in the Gulf” στο: *Security Studies*, Τόμος 13, τεύχος 2, σελ. 273-305. <https://doi.org/10.1080/09636410490521271> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Gholz, E., και Press, D. G. (2010) “Protecting “the prize”: oil and the US national interest”, στο: *Security Studies*, Τόμος 19, τεύχος 3, σελ. 453-485. <https://doi.org/10.1080/09636412.2010.505865> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Gordon, P. H. (2003) “Bush's Middle East Vision”, στο: *Survival*, Τόμος 45, τεύχος 1, σελ. 155-165.
- Grey, F. (2017) “How Oil Twists the Hegemon's Arm: The Case of the United States and Saudi Arabia and Their Ambivalent Partnership” στο: *Digest of Middle East Studies*, Τόμος 26, τεύχος 2, σελ. 320-339.
- Hasan, A. G. (2021) “Saudi Arabia-US. Relations (Political-Economic-Military)”, στο: *Eurasian Journal of History, Geography and Economics*, Τόμος 2, σελ. 5-15.

- Hernandez, D. (2020) “The United States and Saudi Arabia alliance in the 21st century. The presidency of George W. Bush, Barack Obama and Donald Trump”, στο: *Journal of the Spanish Institute for Strategic Studies*, τεύχος 15, σελ. 209- 230.
- Hughes, L. (2019) “Evolving US strategic interests in the Middle East: Saudi Arabia and Iran”, *Future Directions International*, 7 Φεβρουαρίου <https://apo.org.au/node/218786> (πρόσβαση 22/01/2024).
- Jacobs, A. (2023) “Understanding Saudi Arabia’s Recalibrated Foreign Policy”, *International CRISIS GROUP*, 13 Σεπτεμβρίου <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/saudi-arabia/understanding-saudi-arabias> (πρόσβαση 22/01/2024).
- Juneau, T. (2020) “The Obama administration, defensive realism, and American foreign policy in the Middle East”, στο: *Comparative Strategy*, Τόμος 39, τεύχος 4, σελ. 385-400. <https://doi.org/10.1080/01495933.2020.1772627> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Klare, M. T. (2004) “Blood for Oil: The Bush-Cheney Energy Strategy”, στο: *Socialist Register*, Τόμος 40, σελ 166-185.
- Leber, A. (2019) “Saudi Arabia and the US Congress: Cooperation and Opposition since 9/11”, στο: *Dirasat*, Τόμος 44, τεύχος 1, σελ. 6-34.
- Mason, R. (2014) “Back to realism for an enduring US-Saudi relationship”, στο: *Middle East Policy*, Τόμος 21, τεύχος 4, σελ. 32-44.
- Nejad, A. F. (2017) “The Iranian-Saudi hegemonic rivalry”, *DGAP External Publications*, 26 Οκτωβρίου <https://dgap.org/en/research/publications/iranian-saudi-hegemonic-rivalry> (πρόσβαση 22/01/2024).
- Ottaway, D. (2009) “The US and Saudi Arabia since the 1930s”, στο: *Foreign policy research institute*, Τόμος 14, τεύχος 21, σελ. 1-4.
- Prados, A. B., και Blanchard, C. M. (2003) *Saudi Arabia: current issues and US relations*, Congressional Research Service, The Library of Congress. <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA468060.pdf> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Prados, A. B. (2006) *Saudi Arabia: current issues and US relations*, Congressional Research Service, The Library of Congress. <https://sgp.fas.org/crs/mideast/IB93113.pdf> (πρόσβαση 30/01/2024)

- Pollack, J. (2002) “Saudi Arabia and the United States, 1931-2002”, στο: *Middle East Review of International Affairs*, Τόμος 6, τεύχος 3, σελ. 77-102.
- Sez nec, J. F. (2013) “Saudi Arabia vs. Iran and the Role of the USA”, στο: *NUPI Paper. Oslo: Norwegian Institute of Foreign Affairs* <https://nupi.brage.unit.no/nupi-xmlui/bitstream/handle/11250/284732/Saudi%2BArabi a%2Bvs.%2BIran%2B-%2Bi%2Bmal.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (πρόσβαση 22/01/2024).
- Sieff, M. (2004) “Sand in Our Eyes: U.S.-Saudi Relations After Iraq”, στο: *The National Interest*, Τόμος 76, σελ. 93–100. <http://www.jstor.org/stable/42895963> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Shavit, E., και Guzansky, Y. (2021) “United States and Saudi Arabia: Recalculating their Route” στο: *INSS Insight*, τεύχος 1445, σελ. 1-4. <http://www.jstor.org/stable/resrep30656> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Silm, B. (2007) “Notes on Al Qaeda in Saudi Arabia”, στο: *Asian Journal of Social Science*, Τόμος 35, τεύχος 4-5, σελ. 528-553. <https://www.jstor.org/stable/23654647> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Thaler, D. (2004) “The Middle East: The Cradle of the Muslim World”, στο: *The Muslim World After 9/11*, Τόμος 9, τεύχος 11, σελ. 69-146.
- Tzemprin, A., Jozić, J., και Lambare, H. (2015) “The Middle East cold war: Iran-Saudi Arabia and the way ahead”, στο: *Političkamisao: časopis za politologiju*, Τόμος 52, τεύχος 4-5, σελ. 187-202.
- Walt, S. M. (1985) “Alliance Formation and the Balance of World Power”, στο: *International Security*, Τόμος 9, τεύχος 4, σελ. 3–43. <https://www.jstor.org/stable/2538540> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Walt, S. M. (1987) *The Origins of Alliance*, Ίθακα, Cornell University Press
- Walt, S. M. (1997) “Why Alliances Endure or Collapse”, στο: *Survival*, Τόμος 39, τεύχος 1, σελ. 157-179. <https://doi.org/10.1080/00396339708442901> (πρόσβαση 30/01/2024)
- Waltz, K. N. (1979) *Theory of International Politics, the United States of America*, Reading, Addison-Wesley Publishing Company

- Waltz, K. N. (1997) “Evaluating theories”, στο: *American Political Science Review*, Τόμος 91, τεύχος 4, σελ. 913-917. <https://www.jstor.org/stable/2952173> (πρόσβαση 30/01/2024)